

Uredništvo: Uprava, Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004. Mesečna naročnina 18 lir, za inostranstvo 31.30 lir. — Ček, rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.294 za inserate. — Izključno sodelovanje: — Glasila in listine in inostranstvo: UPI S. A. Milano. Rokopisov ne vrne.

SLOVENE

MAREC 1944

31

PETEK

Die erbitterte Abwehrschlacht im Osten

Tschernowitz geräumt - Sowjetangriffe bei Tschausy abgewiesen - Keine grösseren Kampfhandlungen in Italien - 22 USA-Flugzeuge bei Angriff auf Braunschweiger Raum vernichtet - Schwererträger Oberst Wilke im Luftkampf gefallen

DNB. Aus dem Führerhauptquartier, 30. März. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Vom unteren ukrainischen Bug setzen sich unsere Truppen ohne Behinderung durch den Feind befähigend ab. In den Kämpfen der letzten Tage haben sich dort die ostmährische 3. Gebirgsdivision unter Führung von Generalmajor Wittmann und die fränkische 17. Infanteriedivision unter Führung von Oberst Brückner durch besondere Tapferkeit hervorgetan.

Südlich Balta und im Raum zwischen Dnjestr und Pruth wurden stärkere feindliche Angriffe in harten Kämpfen aufgefangen. Südlich Proskurov dauert das erbitterte Ringen mit wechselndem Erfolg an. Die Stadt Tschernowitz wurde geräumt. Im Raum von Stanislaw sind heftige Kämpfe mit vorgedrungenen feindlichen Kampfgruppen im Gange. Die tapfere Besatzung von Tarnopol wehrte erneut konzentrische Angriffe der Sowjets ab. Im Raum von Brody verteilten unsere Truppen heftige feindliche Durchbruchversuche in schweren Kämpfen und schossen von 27 angreifenden Panzern 16 ab.

Starke Angriffe der Bolschewisten gegen die Stadt Kowel scheiterten wiederum an der Standhaftigkeit der Verteidiger. Nördlich und nordöstlich der Stadt nahmen unsere Divisionen im Angriff gegen den sich zählenden Feind zahlreiche Ortschaften.

Zwischen Dnjestr und Tschausy steigerte sich die Heftigkeit der Abwehrschlacht. Die von zahlreichen Panzern und Schlachtfliegern unterstützten Angriffe der Sowjets wurden in harten Kämpfen unter Abschuss einer grösseren Anzahl feindlicher Panzer abgewiesen oder bereits vor Erreichen unserer Stellungen durch

das zusammengefasste Abwehrfeuer zerschlagen.

An der übrigen Ostfront kam es nur südwestlich Narwa zu Kampfhandlungen von Bedeutung.

Wachfahrzeuge der Kriegsmarine brachten über dem Finnischen Meerbusen erneut drei sowjetische Bomber zum Absturz.

Aus Italien werden keine grösseren Kampfhandlungen gemeldet. Eigene Stosstruppen unter Führung des Rittmeisters Freiherrn von Gienanth drangen nordwestlich Cassino in die feindlichen Stellungen ein und sprengten sechs Panzer in die Luft.

Vor Anzio und an der nordafrikanischen Küste wurden durch Schlacht- und Torpedoflugzeuge drei feindliche Handelsschiffe mit 18.000 BRT beschädigt.

Über dem italienischen Raum verlor der Feind durch deutsche und italienische Jäger sowie durch Flakartillerie 11 Flugzeuge.

Ein nordamerikanischer Bomberverband drang am Mittag des 29. März unter starkem Jagdschutz nach Mitteldeutschland vor und warf Bomben im Raum von Braunschweig. Die entstandenen Schäden und Verluste sind gering. In heftigen Luftkämpfen wurden bei ungünstigen Abwehrbedingungen 22 feindliche Flugzeuge, darunter 12 viermotorige Bomber vernichtet. In der letzten Nacht warfen einige feindliche Störflugzeuge Bomben in West- und Norddeutschland.

Der Kommandeur eines Jagdgeschwaders, Oberst Wilke, der für 155 Luftsiege vom Führer mit dem Eichenlaub des Eisernen Kreuzes ausgezeichnet worden war, fand im Luftkampf den Heldentod. Mit ihm verlor die deutsche Luftwaffe einen ihrer hervorragendsten Jagdflieger und Verbandsführer.

K bojem na vzhodnem bojišču

Berlin, 30. marca. DNB. — S težkim ognjem iz najmanj 60 baterij in številnih brzostrelnih topov, minometalev in drugega težkega orožja so pričeli boljševiki pred štirimi dnevi, svoje prodorne poskuse med Dnjeprom in Čavsi, ki so jih hoteli izvesti s 6 strelskimi divizijami, dvema tankovskima brigadama in ene brigado naskakovalnih pionirjev. Nižesajski, melemburški, Mezijski grenadirji in oklepni grenadirji pa so vedno zlomili silo sovražnikovega naskoka, podprto s številnimi bombniki in bojnimi letali. — Kjer je sovražnik z močnimi silami uspel krajevno vdreti na ozkem prostoru, so grenadirji prešli v protisunk in zopet vzpostavili glavno bojno črto.

Na tem bojišču so oba prva dni znašale sovjetske izgube nad 2500 mrtvih in 35 oklepnikov, tretjega dne pa je bilo pred nemško bojno črto naštetih 1400 padlih boljševikov. Tudi 28. marca je imel sovražnik okoli 2000 mrtvih. Toda navzile vsem napadom, katerih silovitost kažejo težke boljševiške izgube, so nemški grenadirji, pionirji, oklepniški lovi in naskakovalni topničarji v polnem obsegu odbrali svoje postojanke.

Južnovzhodno od Vitebska so boljševiki, ki so tamkaj od 21. do 25. marca s skupno devetimi strelskimi divizijami in dvema oklepniškima brigadama 25 krat v moči divizije in 85 krat v moči do bataljona naskakovali posojanke saških in hesensko-türinških grenadirjev, a so bili ob izgubi nad 4000 mrtvih, 49 oklepnikov, 31 topov, 63 strojne in številne druge orožja odbiti, obnovili svoje prodorne poskuse v smeri železniške proge Vitebsk-Orša. Na istem mestu kot doslej so vrgli v borbo več svežih divizij in številne oklepnike. Skupno s topništvom, naskakovalnimi topovi in letalskimi oddelki so nemški grenadirji odbili tudi te nove napade.

Tem velikim obrambnim uspehom na srednjem odseku so se pridružili tudi uspehi na severnem odseku. Tukaj je sovražnik v zadnjih dneh napadal zapadno od Nevija, vzhodno od Ostrove in ob Narvi. Nemške čete so skupno s estonskimi in latvijskimi prostovoljskimi oddelki SS odbile vse napade in s protisunkni odstranile več majhnih frontnih izboklin, ki jih je sovražnik kaj drago plačal.

V vseh odsekih med Pripletom in Finskim zalivom je nemška obrambna črta trdna. Sovražniku doslej ni uspelo prebiti na srednjem in v severnem odseku vzhodnega bojišča nemške bojne črte. Le na južnem odseku je mogel razviti obsežnejše nastope.

Na jugu so pritisnili boljševiki iz svojega vzhodnega prostora ob Bugu in Dnjestr na svojem levem krilu proti jugu, na sredini proti Prutu in na svojem desnem krilu proti zapadu. Ob vsem južnem loku, ki sega od izliva ukrajinskega Buga preko Pervomajskaja, Balte in Bjeleev do Pruta, so boljševiki zame in napadeli. Ob spodnjem Bugu so nemške čete neovirano izpraznile svoje izpostavljene postojanke ob reki in to potem, ko je bilo to prednostno izpolnilo svojo nalogo. Osredotočili so se na obrambo močnih sovražnih napadov severovzhodno od Novaje-Odesa,

kjer so boljševiki hoteli prodrati z dvema divizijama. V ogorčenih, na obeh straneh izgub polnih bojih so bile preprečene sovražne namere. Pri protisunknih so padli v nemške roke številni ujetniki in dokajne količine orožja vseh vrst. Severovzhodno od tod so nemške baterije potopile več s topovi in pehoto natovorjenih brodov. Južno od Prvomajskaja sledi sovražnik nemškim premikom zgolj s slabotnimi silami. Na prostoru Balte pa je znova napadel z močnimi oddelki v smeri na zapadno od mesta ležeče železniško križišče. Sunk so v bistvenem prestopili in je bil s tem preprečen nameravan sovjetski prodor proti jugu. Zahodno od tu skozi Besarabijo potekajoči zaporni črta so se boljševiki omejili na slabotnejše sunke južnovzhodno od Bjeleev.

Na srednjem delu vzhodnega bojišča so skušali Sovjeti priti na široki črti med svojim predmostom severovzhodno od Jasija in Černovica do Pruta. Na nekaterih mestih se je sovražnik po težkih bojih približal nemškim in madžarskim postojankam ob reki. Med velikim zavojem Pruta in srednjim Dnjestrom pa so nemški oddelki vdrl v vzhoda v bok, prodrli Sovjetov in s tem zavarovali nemško frontno izboklino, potekajočo severno od Dnjestra še vedno do področja južno od Proskurova.

Na zapadnem odseku vzhodnega bojišča se nadaljujejo boji pri Tarnopolu, Brodiju in Kovlju. Zahodno od Tarnopola boljševiki niso napadali, zato pa so izvedli toliko silovitejša napade z jugovzhoda proti mestu. Hrabra mestna posadka je odbila naskok, dasi ni mogla preprečiti, da ne bi sovražnik prodr do mestnega roba. Pri Brodiju so nemški oklepniški uspešno nadaljevali svoje sunke na potrolejsko področje Atyra. Po uničenju desetih sovjetskih oklepnikov so očistili neko cesto, nato prodrli dalje proti vzhodu in razbili južnovzhodno od Brodija močnejše sovražnikove oddelke. Boljševiki, napadajo vzhodno in severovzhodno od mesta, so nemški grenadirji, odlično podprti z metalei megle, krvavo odbili. Prav tako so se izjalovili sovražni napadi, izvedeni s severa in juga proti Kovlju.

Kratka poročila

Amsterdam, 29. marca. Reuter poroča iz Alžira, da so tamkaj obsodili na smrt 40 letnega polkovnika Pierra Cristofinija, ki je bil bivši vichijski častnik.

Bern, 29. marca. »Exchange Telegraph« poroča iz Londona, da so britanska vojaška oblastva s takojšnjo veljavo prepovedala izvoz vseh angleških časopisov, tednikov in ilustracij v inozemstvo. Izvzete so le dežele britanskega imperija, Združene države, Sev. Irsko ter Gibraltar.

Istanbul, 29. marca. Odbor republikanske ljudske stranke je imel sejo, na kateri je govoril zunanji minister Memetmendžoglu o političnem položaju in stališču Turčije. Obravnaval je predvsem dogodke zadnjih treh tednov. Po poročilih ankarskega radia je zunanji minister na razna vprašanja zelo pomirljivo odgovoril.

Ogorčena obrambna bitka na vzhodu

Černovice izpraznjene - Sovjetski napadi pri Čavsiu odbiti Nobeni večji boji v Italiji - 22 severnoameriških letal uničenih pri napadu na področje Braunschweiga - Nosilec mečev polkovnik Wilke padel v letalskem boju

Führerjev glavni stan, 30. marca. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Naše čete so se neovirano od sovražnika po ukazu umaknile od spodnjega ukrajinskega Buga. V bojih zadnjih dni sta se tamkaj s posebnim junaštvom odlikovali vzhodnjemarska 3. planinska divizija pod poveljstvom generalnega majorja Wittmanna in frankovska 17. pehotna divizija pod poveljstvom polkovnika Brückera.

Južno od Balte in na prostoru med Dnjestrom in Prutom so bili v hudih bojih presteženi močnejši sovražni napadi. Južno od Proskurova se s sprememljivim uspehom nadaljuje ogorčeno bojevanje. Mesto Černovice je bilo izpraznjeno. Na področju Stanislawova so v teku srditi boji s prodrlimi sovražnimi bojnimi skupinami. Junaška posadka Tarnopola je ponovno odbila osredotočene sovjetske napade. Na področju Brodija so naše čete v težkih bojih preprečile srdite sovražne prodorne poskuse in uničile 16 od 27 napadajočih oklepnikov.

Močni boljševiški napadi proti mestu Kovlju so se ponovno izjalovili ob vztrajnosti branilcev. Severno in severovzhodno od mesta so zavzele naše divizije v napadu proti živlu se branečemu sovražniku številne kraje.

Med Dnjeprom in Čavsiem se je povečala srditost obrambne bitke. Sovjetski napadi, podprti s številnimi oklepniki in bojnimi letali, so bili v hudih bojih z uničenjem večjega števila sovražnikovih oklepnikov odbiti ali pa že pred dosegom naših postojank razbiti s strjenimi obrambnimi ognjem.

Na ostalem vzhodnem bojišču je prišlo zgolj južnozpadno od Narve do bojev večjega pomena.

Stražne ladje vojne mornarice so nad Finskim zalivom ponovno sestrelile tri sovjetske bombnike.

Iz Italije ne poročajo o nikakih večjih bojih. Naši udarni oddelki pod poveljstvom konjskega stolnika Freiherra von Gienantha so prodrli severovzhodno od Cassina v sovražnikove položaje in poglani v zrak 6 oklepnikov.

Pred Anziji in ob severnoafriški obali so bojna in torpedna letala poškodovala 3 sovražnikove trgovske ladje z 18.000 tonami.

Nad italijanskim prostorom so nemški in italijanski lovi ter protiletalsko topništvo uničili 11 sovražnih letal.

Nek severnoameriški bombniški oddelki je prodrl opoldne dne 29. marca z močno lovsko zaščito nad sred. Nemčijo in odrgel bombe na področje Braunschweiga. Nastala škoda in izgube so majhne. V srditih letalskih bojih je bilo pri neugodnih obrambnih pogojih uničenih 22 sovražnih letal, od tega 12 štirimotornih bombnikov. V zadnji noči je vrglo nekaj sovražnih motilnih letal bombe na zapadno in severno Nemčijo.

Komodor neke lovske jate polkovnik Wilke, ki ga je Führer za njegovih 155 letalskih zmag odlikoval s hrastovimi listi z meči k viteškemu križu Železnega križa, je v letalskem boju padel junaške smrti. Z njim izgubila nemško letalstvo enega svojih najodličnejših lovskih letalcev in oddelkovnih vodij.

Madžarska stopa v novo dobo

Budimpešta, 29. 3. »Madžarska zgodovina je dospela na novo preokretnico,« piše maršal Ruszky v »Magyarország«. Doba dvonov, neodločenosti in obotavljanja je za vedno minila. Tega se mora vsakdo zavedati. Narod ne more več dopustiti, da bi pešiča zaslepljenih ljudi še enkrat skušala zastopiti ljudsko vero in moralo. Prišel so je čas dejanj, junaštev in žrtve. Narodni socializem očita prejšnjemu sistemu, da je trpel drugačne razmere ter da je celo pomagal pri njihovem razvoju. Zlasti površna izvedba židovskih zakonov je porazno vplivala na javno življenje. Evropa se bori na življenje in smrt s sovražnikom, za čigar hrbtom stoji židovstvo. V teh hudih časih morajo biti vladne uredbe trde kot granit. Mesto Madžarske je nedvomno in neprekleno ob strani narodnosocialistične Nemčije. Madžarska upa, da bo lahko ustvarila pogoje za uspešno pomoč pri skupnem boju, ne le z očiščenjem javnega življenja, z ureditvijo židovskega vprašanja, z dejansko narodno vzgojo in z dobrim socialnim ekvivalencem, temveč predvsem s sijajno oborožitvijo in opremo svojih vojakov in z zvišanjem proizvodnje. Ta vojna je zavestna in dolga. Vsi ukrepi bodo v popolnem soglasju z nemškimi zavezniki ter bodo imeli brez dvoma zdravilni učinek. Z imenovanjem nove vlade se je

prišlo veliko čistilo in preobraževalno gibanje.

Budimpešta, 29. marca. Bivši madžarski ministrski predsednik Imreidy je v časopisu »Esti Ujsag« odgovoril na vprašanje o nalogah nove vlade. Dejal je, da ima Madžarska vlado, na katero se lahko zanese, kateri mora izraziti svoje zaupanje z discipliniranim molkom. Materialistični in breznačajni konjunkturisti morajo izginiti.

Kot najnujnejše vprašanje smatra Imreidy problem industrijskega delavstva. Slednje je dalo mnogo narodnih socialistov, ki so tudi v najslabših časih vztrajno in junaško zagovarjali svoje prepričanje. Skupno z ostalimi narodnimi socialisti so pomagali pri ustvarjanju madžarske družbe, ki je bila neodvisna od židovske in rdeče propagande. Imreidy je dejal nadalje, da hoče ohraniti neodvisnost svoje stranke. Stranka podpira vlado prostovoljno, ker to zahtevajo dejanske koristi domovine.

Budimpešta, 29. marca. Budimpeštanski župan Szendy je danes odstopil.

Budimpešta, 29. marca. MTI javlja, da je madžarska vlada razpustila neodvisno stranko malih kmetov, madžarsko socialno-demokratsko stranko ter kmečko zvezo.

Poraz angleške vlade v spodnji zbornici

Stockholm, 29. marca. »Nya Dagligt Allehand« prinasa podrobnosti o porazu Churchillove vlade v spodnji zbornici.

Angleški prosvetni minister Butler se je boril kot lev. Po svojem porazu ni vključil vsem prizadevanjem — tudi Churchill ga je močno nagovarjal — hotel več ostati na svojem mestu. Mlada konservativna reformistična skupina pod vodstvom Quintina Hogga je glasovanje odločila. Vodstvo Toryjske stranke je v sed nediscipliniranosti te zelo živahne skupine precej vzemirjeno. Poleg tega so glasovali proti vladi še mnogi drugi konservativni poslanci. Pričakujejo, da se bo konservativna stranka kmalu sestala, da bi razpravljala o tem razkolu.

Po naziranju londonskega dopisnika »Nya Dagligt Allehand« je bil Quintin Hogga v sed uspeha svojega nastopa proti Butlerjevemu predlogu, presenečen skot kak učenček ter se je trudil, da bi Butlerja in vlado preprosto, naj še ostaneta na svojem mestu. Laburistični vodja Greenwood je izrazil upanje, da bo vlada smatrala glasovanje le kot znak splošnega

naziranja, ki vlada v spodnji zbornici o vprašanju o enakih plačah mož in žena v vseh poklikih.

Bern, 29. marca. Po torkovem glasovanju v spodnji zbornici, pri katerem je, kot znano, vlada z enim glasom podlegla, so se sestali člani ministrskega sveta na sejo, da bi se posvetovali o položaju. Predvsem so hoteli preprečiti odstop prosvetnega ministra Butlerja. Čeprav so mu opozicijski poslanci v svojih govorih nedvomno izrazili svoje zaupanje, je bil minister po poročilu »Exchange Telegraph« vendar mnenja, da je bilo glasovanje naperjeno proti njegovemu poslovanju. O kakih hujših posledicah glede vlade same ne moremo govoriti, čeprav bi — to poudarjajo vsi londonski jutranjiki — v običajnih časih vladni poraz v spodnji zbornici neobhodno izzval odstop vlade. Toda v sedanjem važnem obdobju vojne staki koraki ne pridejo v poštev.

Zeneva. Namestnik vodje delavske stranke Greenwood bo v četrtek na posebnem zborovanju stranke priporočil, naj poslanci glasujejo za zaupnico, ki jo zahteva Churchill — tako poroča Reuter.

Z italijanskih bojišč

Berlin, 29. marca. DNB. Na italijanskih bojiščih tudi včeraj ni prišlo do nikakih pomembnejših bojev. Juzgozpadno od Aprilije in juzgozpadno od Cisterne so na nekaterih odsekih nemške naskakovalne čete vdrl v britansko-ameriške položaje, uničile nekaj bojnih postojank ter se z ujetniki, a brez lastnih izgub, vrnile v svoje črte. Nemške daljnostrelne baterije so še nadalje obstreljevale izkladalni promet na področju Nettuno-Anzio. Zažgale so veliko skladišče goriva. Z nemških postojank so več ur opazovali ogenj, ki je nastal ob tej priliki. Poleg tega so bombe uničile več manjših munijskih skladišč.

Na južnem bojišču dovažajo sovražnik na cassinsko področje oklepniške oddelke in ostalo težko orožje. V bližini cassinskega kolodvora so obstreljevale prednje

demške baterije skupino ameriških oklepnikov ter so izločile iz boja 8 oklepnikov. Poskusi ameriških pomožnih čet, da bi vdrl severovzhodno od Cassina v nemške črte, so se izjalovili še pred nemškimi postojankami.

Na jadranskem obalnem področju je vdrla neka nemška bojna skupina v britanske postojanke, kjer je uničila tri tanke.

Zeneva, 29. marca. Zunanjepolitični odbor ameriške poslaneke zbornice je sicer za eno poslovno leto podaljšal zakon o posojilu in najemu, a mu je dodal določilo, da sme o gospodarskih vprašanjih, ki so z njimi v zvezi, odločati le ameriški parlament in ne predsednik sam. S tem bo Rooseveltova vladna oblast zelo omejena.

Letalska bitka nad gornjo Italijo

Berlin, 30. marca. DNB. V opoldanskih urah dne 28. marca je priletelo več oddelkov štirimotornih severnoameriških bombnikov z močno lovsko zaščito v veliki višini nad Zgornjo Italijo. Takoj po preletu italijanske vzhodne obale so nemški in italijanski lovi napadli sovražne oddelke. Pri dobrem razgledu so se razvili nad padovsko ravnino in na severovzhodu Italije letalski boji, ki so se vršili deloma v veliki višini, deloma pa tudi prav nizko. Posebno junaštvo so pokazali tudi italijanski lovi, ki jim je uspelo sestreliti nad zgornjeitalijanskim prostorom več sovražnih letal. Dvojni uspeh je dosegel skupinski poveljnik v neki lovski jati imetnik viteškega križa stolnik Harder, ki je v dveh minutah tako težko poškodoval dve sovražni letali, da sta takoj strmoglavili v morje. Skupno je bilo dne 28. marca sestreljenih nad Jadranom in nad italijanskim področjem 12 sovražnih letal. Poleg tega je bilo več štirimotornih bombnikov tako težko poškodovanih, da verjetno niso dosegli več svojih oporišč.

Romunski glasovi k položaju

Bukarešta, 30. marca. Z ozirom na položaj v južnem odseku vzhodnega bojišča podčrtava »Viatza«, da se v vedno večji meri krepi ne samo intenzivnost nemške obrambe, temveč tudi odpor romunskih čet, ki se borijo na svoji zemlji. Romunski narod, tako ugotavlja list, je enoten in pripravljen na sleherno žrtve za obrambo svoje domovine. Prežet je z neomajnim zaupanjem v svojega nemškega zaveznika. »Kapitale vidi v sedanjih sovjetski ofenzivi višek sovražnih prizadevanj, da bi razbili nemško fronto. Danes pa je že popolnoma ugotovljeno, da niso bili niti vojaško niti politično dosegli tega cilja. Sovjeti so sicer, kakor poudarja list, dosegli ozemeljske pridobitve, niso pa uničili nemške in zavezniške vojske. V tem pogledu pa Nemčija in njeni zavezniki še niso spregovorili zadnje besede, ki bo odločila o izidu vojne.

Trebljenje tolovajev

Berlin, 29. marca. Nemške in zavezniške čete uspešno nadaljujejo boj proti komunističnim tolovajem na severozapadnem Balkanu. Na nekem odseku so v enem samem dnevu našli 229 mrtvih tolovajev ter 63 ujetnikov. Plan je obsegal 4 strojne, 3 metalece min, ter mnogo ročnega orožja in municije, med katero je bilo 220 min.

Posebno visoke izgube so imeli tolovaji pri čiščenju v severovzhodni Bosni, kjer so te dni našli 124 mrtvih tolovajev. Vendar bo to število po izpovedi ujetnikov in pribežnikov v resnici najbrže trikrat tako visoko. Precej uspehov je imel tudi nek oddelk lovcev južno od Sarajeva, ki je te dni pobil 25 komunistov.

Badoglio brez podpore širokih slojev

Zeneva, 30. marca. V nekem »Times«-vem poročilu iz Neaplja čitamo, da Badoglijevi vladni nazivlje vsem poskusom, da bi vtila spoštovanje širokim italijanskim slojem, po vsem videzu ni uspelo pritegniti italijanskega prebivalstva k sodelovanju. Istega dne, ko so tri levičarske stranke »demokratske fronte« imele v Neaplju svoja velika zborovanja, da bi dokazale, koliko ljudi zastopajo, so skušale monarhistične stranke prirediti protidemonstracijo, ki je pa kaj klavno potekla. Doslej še ni bilo ugotovljeno oslabiljenje demokratske fronte, odkar je januarja sprejela v Bariju svoje odločnice in od tedaj neprestano zahtevala odstop Viktorja Emanuela. Voditelji so vedno bolj prepričani, da je odstranitev kralja s političnega odra edina možnost, da se ustanovi vlada, ki jo bo narod res podpiral. Na drugi strani pa poročajo, da je sovjetska vlada ukazala italijanski komunistični stranki, naj v mejah možnosti sodeluje z Badoglijevo vlado in tako ojači njen vojni prispevek.

Zeneva, 29. marca. Londonski »Daily Telegraph« opisuje tipično usodo angleškega vojnega invalida: Ker je bil oče periti otrok, so ga vrgli iz stanovanja, zaradi tega je izgubil svojo dobro službo, zato je moral v ubožnico in to je bil sedaj po angleških zakonih vzrok, da so ga pozvali na prisilno delo. Sodnik, na katerega se je obrnil, je mirno ugotovil, da se je vse zgodilo v skladu z zakonskimi predpisi.

Berlin, 29. marca. Severnoameriški bombniški oddelki so 29. marca z močno lovsko zaščito prileteli nad področje Nemčije. Z nad zasedenimi področji, zlasti pri preletu nemške meje, so jih napadli močni eno- in dvomotorni oddelki nemške letalske obrambe. Spustili so se z njimi v težke boje, ki so bili posebno siloviti zlasti nad Tevtoburškim gozdom. Še sedaj poročajo, da je bilo več letal sestreljenih.

Amsterdam, 29. marca. Britanska poročevalska služba javlja iz Washingtona, da je predsednik Roosevelt v sredo predložil kongresu proračun vojnega informacijskega urada. Zanj potrebuje v prihodnjem proračunskem letu 14 milijonov dolarjev. Izdatki informacijskega urada v prekomorskih deželah bodo za 9 milijonov dolarjev večji, kot so bili lani. Ta dodatna sredstva bodo uporabili za »psihološko vojno« na bojiščih v Evropi, v Sredozemlju, na Kitajskem, v Burmi, Indiji in na Pacifiku.

Pogreb prelata ravnatelja dr. Breznika

Ljubljana, 29. marca.

Danes je bil pogreb pokojnega učenjaka, slovnika, prelata, ravnatelja dr. Antona Breznika. Te dni je ležalo njegovo truplo v Zavetišču sv. Jožefa na Vidovdanskem cesti, kamor so se hodili poslavljati od njega njegovi številni učenci, prijatelji in sodelavci ter častilci, ki jih je ta veliki človek in znanstvenik imel med vsemi plastmi naroda, tistega naroda, ki ga je on »pisati učile«. Poslavljali so se od njega dijaki, ki jim je »Breznik« vsakdanja hrana, pa tudi preproste ženske s Posavja, ki jim je pokojnik, kmečki sin z Ihanu, tako rad delil v prejšnjih časih duhovno tolažbo kot duhovnik. Kropili so ga tudi visoki odličniki, stoječi na najvišjih vrhovih znanstvene lestvice, kot svojega vrstnika in sodelavca na njeni slovenske znanosti in še posebej slovenistike. V sredo dopoldne je bila svečana žalna maša v kapeli Zavetišča sv. Jožefa, ki jo je opravil prevz. g. škof ter so se je udeležili predstavniki najvišjih naših znanstvenih ustanov, dijaštva in drugega občinstva. Nato je bilo truplo prepeljano na Zale, od koder je bil popoldne ob 3. uri pogreb k Sv. Križu.

Pogreb prelata dr. Breznika je pokazal, kako velik ugled in čast je užival pokojnik med narodom. Šolska mladina vseh ljubljanskih gimnazij s profesorji na čelu je stala v špalirju ob poti, po kateri naj bi zadnjikrat njegovo truplo našlo pot v svoj grob, zadnje bivališče velikega duha. Vsa izobražena in šolajoča se Ljubljana je bila zbrana ob njegovi zadnji poti. Točno ob 3. uri je prispel prevz. g. škof dr. Gr. Rožman ob asistenci vodje Zavoda sv. Stanislava kanonika Simenca, in Breznikovega učenca kanonika Vovka. Ob katedralu so se zbrali člani akademije, znanstveniki in občinstvo, med katerimi smo videli mnogo Breznikovih učencev iz vseh generacij in vseh ustanov, zelo mnogo domobrancev, na drugi strani pa njegovi sodelavci iz Zavoda sv. Stanislava s sedanjimi dijaki, kakor tudi z že vpokojenimi tovariši pokojnega ravnatelja. Po cerkvenem opraviilu se je od pokojnega ravnatelja prelata dr. Breznika poslovil najprej v imenu Zavoda sv. Stanislava in njegove gimnazije, kateri je posvetil 34 let svojega življenja, sedanjemu vršitelju ravnateljskih dolžnosti duhovni svetnik dr. Kniffler z govorom, ki ga prinašamo v celoti:

Prezvišeni, čestiti gospoda in vsi nečeti prijatelji umrlega prelata Breznika, dovolite mi, da v imenu Zavoda sv. Stanislava velikemu pokojniku v spomin spregovorim samo nekaj skromnih besedi!

»Non omnis moriar.« tako je pel starodavni Rimljan. Podobno misel je izrazil naš pesnik-prvak Prešeren s šesterecem: »Naj se učenost in ime, čast tvoja, rojak, ne pozabi.« Te besede obračamo danes na moža, ki ga pravkar spremljamo na zadnji poti, na moža, ki je bil goreč duhovnik, vzoren šolnik in odlični znanstvenik.

Rodil se je v prijaznem Ihanu kot sin kmetijskih staršev in je dosegel malo manj kot 63 let. Za poklic si je izbral duhovski stan, ker je bil prepričan, da bo v tem stanu največ koristil svojemu narodu. Dve leti je kaplanoval v svetovnoznani Postojni. Na ta leta se je vedno spominjal z veseljem. Tudi pozneje je rad pomagal v dušnem pastirstvu, in dasi je bil z delom preobložen, je več let opravljal službo božjo v Ihanu, kjer je svojim ožjim rojakom z vso vneto razlagal verske in moralne resnice. Dasi ni kazal na zunan, je v srcu bil otroško veren in pobožen.

Največji del svojega življenja pa je posvetil šoli. 34 let je bil profesor na škofijski klasični gimnaziji, zadnjih 8 let tudi naš ravnatelj. S kakšnim navedenjem je razkrival učencem lepoto slovenskega jezika, kako je slavil naše pesnike in pisatelje, kako je bodril mladino k pisateljevanju, to vedo najbolj njegovi poslušalci, ki so bili kar zaverovani vanj in so občudovali njegovo znanje. Kako je bil vnet za srednješolski pouk, je značilen tale dogodek: Ko se je ustanavljala naša univerza, so mu prijatelji svetovali, naj se poteguje za kako stolico; on pa je nasvet odločno odklonil in izjavil:

»Jaz sem šel študirat za škofijsko gimnazijo in hočem ostati zvest svoji ljubici. Kasneje je mnogo let na teološki fakulteti poučeval staroslovenščino. — Kot ravnatelj je bil do dijakov skrajno doberhoten, do profesorjev pa bolj tovariš in prijatelj kot pa predstojnik, vedno takten in ljubezniv. Vsi, ki so ga bliže poznali in z njim občevali, vedo, da je bil prava anima candida, izredno doberdušen in pristen; s svojim lepim značajem si je pridobil stotine in stotine prijateljev in spoštovalcev. Zaliti ni mogel nikogar in tudi do idejnih nasprotnikov je bil vedno tolerant.

Sirši javnosti pa je bil pokojnik najbolj znan kot odlični znanstvenik, kot eden najboljših poznavalcev slovenskega jezika. Nisem sposoben, da bi našteval njegova dela, razprave in članke. To bodo zbrali in ocenili strokovnjaki. Vsa količina izobraženih Slovencev pa pozna njegovo slovnico in pravopis. Saj se ti deli že mnogo let rabita »kot šolski knjigi. Neki znani šolnik je zapisal besede: »Vsa mlajša generacija mora za slovnico znanje svoje materinščine in sploh vsi, ki pišemo v slovenskem jeziku, moramo biti hvaležni za poučna in naučna dela odličnega slovnika, ki lega v prežgodnji grob, grob prav ob smrti stoletni svojega vzornika velikega Kopitarja.« — Pokojnik je bil dopisni član Slovenske akademije; tega odlikovanja je bil neizrečeno vesel. Tudi ravnatelj je bil zelo rad, dasi je zadnja 3 leta z našo gimnazijo imel izredne skrbi. Svoječas je bil tudi član višjega šolskega sveta.

Dragi ravnatelj in prijatelj! Poslavljamo se od Tebe. Hvala Ti za veliko delo. Iz neštetihih sre kipe pred božji prestol iskrene prošnje, naj Ti Vsemogočni bogota poplače vse tvoje delo, skrb in ljubezen. Podoben si bil materi, ki izgora kot sveča v ljubezni do Boga in do svojih otrok; izgora si v delu za naše brate in sestre, za vero očetov, za slovenski dom in rod. Iz nemira današnjih dni si odšel uživati večni mir v Gospodu. Tiho in mirno, skoraj neslišno, si zaprl za seboj vrata tega sveta in odgnal zavoso večnosti. Življenjsko pot si pre-

Verordnung über die Beschränkung des Liegenschaftverkehrs

Um die Versorgung der arbeitenden Bevölkerung vor allem mit lebensnotwendigen Waren zu sichern und Preistreibern zu verhindern, ordne ich auf Grund der mir erteilten Ermächtigung folgendes an:

Art. 1. Die Preise für den lebensnotwendigen Bedarf werden durch Preis-Kommissionen festgesetzt, die von mir bestellt werden. Jede unmittelbare und mittelbare Erhöhung dieser Preise ist verboten.

Art. 2. (1) Die Preise für die übrigen Waren und Leistungen müssen den Grundsätzen einer kriegsverpflichteten Wirtschaft entsprechen. (2) Gegen die Grundsätze einer kriegsverpflichteten Wirtschaft verstößt zum Beispiel:

1. wer Wucher treibt;
2. wer sich in den Weg der Ware vom Erzeuger zum Verbraucher ohne volks- und kriegswirtschaftliche Berechtigung einschaltet und dadurch die Ware verteuert;
3. wer unberechtigt Waren zurückhält oder Lieferungen verweigert.

Art. 3. Die von dem 6. Dezember 1943 von der italienischen Regierung erlassenen Preisbestimmungen gelten, soweit sie nicht mit den von mir erlassenen Bestimmungen in Widerspruch stehen.

Art. 4. Es ist verboten, Handlungen vorzunehmen, durch die mittelbar oder unmittelbar die Vorschriften dieser Verordnung umgangen werden oder umgangen werden sollen.

Art. 5. Verstöße gegen die Bestimmungen dieser Verordnung werden nach den einschlägigen Vorschriften verfolgt.

Triest, den 1. März 1944.

Der Oberste Kommissar:

Rainer e. h.

Die Verordnung gegen Preistreiber

Auf Grund der mir erteilten Ermächtigung ordne ich an:

Art. 1. Rechtsgeschäfte unter Lebenden, die einen Eigentumswechsel an Liegenschaften bezwecken, die in der Provinz Laibach gelegen sind, bedürfen zu ihrer Gültigkeit der Genehmigung des Chefs der Provinzialverwaltung.

Art. 2. Dies Verordnung tritt rückwirkend mit 1. Februar 1944 in Kraft. Sie gilt auch für vorher abgeschlossene Veräußerungsverträge, wenn der Antrag auf Eigentumsübertragung nicht spätestens am 31. Januar 1944 beim zuständigen Grundbuchgericht eingelangt ist.

Triest, am 11. März 1944.

Der Oberste Kommissar: Rainer s. r.

Naredba proti navijanju cen

Da se zagotovi preskrba delovnega ljudstva predvsem z blagom, potrebnim za življenje in prepreči navijanje cen, odredja na podstavi danih mi pooblastil sledeče:

Člen 1. Življenjskim potrebščinam določajo cene komisariji za cene, ki jih imenujem jaz. Vsako neposredno ali posredno zvišanje teh cen je prepovedano.

Člen 2. (1) Cene drugemu blagu in za storitve morajo ustrezati načelom vojnega gospodarstva.

(2) Načela vojnega gospodarstva krši n. pr.:

1. oderuh;
2. kdor posega, ne da bi bil iz narodnogospodarskih ali vojnogospodarskih razlogov upravičen, v prehanje blaga od proizvajalca na potrošnika in blago s tem podražuje;
3. kdor blago neupravičeno zadržuje ali odklanja prodajo.

Člen 3. Določbe o cenah, ki jih je izdala italijanska vlada pred 6. dec. 1943,

Besedilo pesmi »Od kneza Marka«

ki tvori osnovo Tomčevih sinfoničnih variacij:

Turčje pod gradom dirjajo,
po kneze Marke barajo.
A kneza Marka doma ni,
je šov na goro visoko.

Oj tam jo brusi sabelo,
da živi ogenj vun leti.
A on jo suče sabelo,
kdor vidi ga, se ga boji.

Kdor vidi ga, se ga boji,
iz sable ogenj vun gori,
čim bolj jo suče bolj blešči,
pri špiči ogenj vun leti.

Krstno izvedbo tega novega slovenskega sinfoničnega dela bomo doživeli poleg Wagnerja in Rimekega-Korsakova na VII. sinfoničnem koncertu, ki ga bo pod šijanjevo taktirko izvajal Radijski sinfonični orkester prihodnji ponedeljek točno ob 19. uri.

OKUSNI OKRASKI

ZA NA BUTARE CVETNE NEDELJE
SO PETELINČKI IN SRČKI, DELANI
PO VZORCU SKOFJELOSKIH MALIH
KRUIKOV : KOMAD PO OSEM LIR.
VSAK SI JIH LAHKO OGLEDA V
IZLOŽBI BATOVE PRODAJALNE.

† Peter Arnež

Na Jesenicah je padel pretekli teden pod zločinsko roko komunista g. Peter Arnež. Pokojnik je bil vzoren katoliški mož in poznan javni delavec. Bil je marljiv sodelavec in odbornik raznih svetovnih, strokovnih in gospodarskih organizacij. Bil je podžupan jeseniške mestne občine in banski svetnik ter izrazil pobornik za pravice delavstva. Ker je bil zvest Bogu in narodu in vpliven po svoji neomadeževani preteklosti, ga je komunistična zločinska roka umorila na cesti, ko se je vračal k svoji ljubljeni družini od dela iz tovarne. — Verjetno, da njegova velika žrtev narodu prinaša pravo spoznanje in da njegova kri ni bila prelita zaman.

Pokojnega Petra Arneža bomo ohranili v hvaležnem spominu, za njegovo dušo pa bomo pomolili pri naši zadržnici v petek, 31. marca, ob 8 v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Naš novi podlistek!

»Slovenec« bo začel kmalu objavljati nov podlistek in sicer povest iz časa Kelto. Povest bo izhajala pod naslovom »OSVETA« in je časovno in krajevno zgodovinsko dognana.

Naročite se na »Slovenec«, ki prinaša zanimive in lepe podlistke!

ostanejo v veljavi, kolikor ne nasprotujejo predpisom, ki sem jih izdal.

Člen 4. Prepovedano je vsako dejanje, s katerim bi se kdo posredno ali neposredno izognil ali naj bi se izognil določbam te naredbe.

Člen 5. Kršitve določb te naredbe se kaznujejo po zadevnih predpisih.

Triest, dne 1. marca 1944 — Vrhovni komisar: Rainer, s. r.

Omejitev prometa z nepremičninami

Na podstavi danih mi pooblastil odredjam:

Člen 1. Za veljavnost pravnih poslov med živimi, s katerimi naj se spremeni lastništvo na nepremičninah, ležečih v Ljubljanski pokrajini, je potrebna odobritev čela pokrajinske uprave.

Člen 2. Ta naredba stopi v veljavo z vzvratno močjo od ne 1. februarja 1944. Velja tudi za prej sklenjene odsvojitvene pogodbe, če predlog za prenos lastninske pravice ni prispel najkasneje do vstetega 31. januarja 1944 pristojnemu zemljiško-knjižnemu sodišču.

Triest, dne 11. marca 1944. — Vrhovni komisar: Rainer s. r.

Iz Trsta

Uradne ure v poštni službi. Uprava pošte in telegrafa objavlja, da bodo od 1. aprila naprej uradne ure spet od 8 do 12 in od 15 do 19, z izjemo urada na Borznem trgu, ki bo odprt nepretrgoma od 8 do 19. V vseh uradih se bo mogel oddati denar le do 18.

Dvojni vlom. V eni minulih noči so neznanici vlomili v bar »Garibaldi« na istoimenskem trgu št. 10, katerega lastnica je Antonija Vertovec ter v skladišče olja v ulici Pascoli 2, last Josipa Leonardona. Najprej so se v baru polastili kakih 40 steklenih likerjev, nekaj ženskih delovnih plaščev in 300 lir gotovine, ki so jo dobili v nekem predaju, tako da so naredili škodo za 10.000 lir. Nato pa so predrili steno, skozi katero so prišli v Leonardonovo skladišče, kjer bila v pisarni močna železna blagajna. Močna zares, ker vlomilec, ki so imeli seboj »svinjsko noge«, ni uspelo vdreti in so tako ostali pred blagajno, v kateri je bilo 100.000 lir, praznih rok, saj sta se jim zlomili obe »svinjski nogi«, ki so ju imeli s seboj. Da pa ne bi odšli ne da bi naredili škodo lastniku skladišča, so vzeli 135 kg semenskega olja, 4 kg mila in 1500 lir gotovine, ki so jo dobili v predalu pisalne mize. Čim je bil ta dvojni vlom odkrit, so odšli takoj policijski agenti na mesto, kjer je bil storjen.

Umrli so: Sindelar Marija, Golubovič Klementina, Torcello Peter, Fragiaco Nikolaj, Gandin Margerita, Tuljak Marija, Rimbald Leopold, Tojčič Ivan, Skert Josipina, Tosoni Marija, Kanarut Amalija, Parentin Katarina, Pertot Vincenc, Picinjak Silvana, Molik Ivana, Olivo Alojzij, Udovič Josip, Kante Gracijela, Ternovec Franciška, Marija Portoso.

Trije sovražni bombniki sestreljeni. Tržaški zaliv so preletele tri jate anglosaksonskih bombnikov. Protiletalsko topništvo in loviči so sestrelili 3 bombnike. Eden od teh je padel v neposredni bližini Gradača v morje. En letalec, ki se je rešil s padalom, je bil ujet. Tako poroča »Adria-Zeitung« na podlagi uradnega vira.

Alpinistična šola »Emilio Comice« bo tudi letos priredila plezalno šolo, ki bo obsegala poleg teoretičnega tudi praktični pouk.

Iz Gorice

Pomoč po letalskih napadih prizadejim. Goriška prefektura opozarja, da je Vrhovni komisar dal na razpolago denarna sredstva za prvo pomoč onim osebam, ki so utrpeli škodo po letalskih napadih. Pomoči potrebuje naj se takoj javijo na prefekturi.

Umrli je v Gorici Luigi Cossio, lastnik ene najbolj znanih goriških časopisnih razprodajalnic. Prejšnja leta je bil med drugim tudi poverjenik za razprodajo »Slovenec« in drugih slovenskih časopisov. V Gorici je bil pokojni g. Cossio zelo znana in priljubljena oseba, ker je bil zelo pošten in v službi ter kljub svojemu velikemu narodnemu italijanskemu idealizmu — v prvi svetovni vojni — bil prostovoljec v italijanski vojski — prav nič prenapet ter močno objektivni. Razumel je pravičnice želje Slovencev in je pomagal, če se je le dalo. Znal je tudi precej dobro slovenski. Sedaj pa ga je vzela smrt v starosti 57 let. Ohranili ga bomo v dobrem spominu.

Svojevstren rekord je oni teden dosegel 50 letni Karl Rusjan iz Gorice. Bil je namreč že osemindvajsetič obsojen, to pot zaradi pijanosti.

Na god goriških zaščitnikov sv. Hilarija in Tacijana, oglejskih mučencev iz prvih časov krščanstva, je nadškof mons. Margotti imel slovesno sveto mašo v stolnici, ki je posvečena tema dvema svetnikoma.

Msrgr. Margotti, goriški nadškof, je na praznik Marijinega oznanjenja obhajal petnajstletnico, odkar je bil posvečen v škofa. Ta dogodek se je slovesno praznoval.

Nesreče. 78 letna Ana Valentinčič iz Podbrda je nabirala suhlad ter nehote zadela ob ročno granato, ki je počela ter ji uničila desno roko. — Triletni Stanko Legiša iz Standraže se je polil z vrelo kavo po nogah ter se močno opek. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer je par dni za tem umrl. — 48letni Franc Maschi iz Podgore je padel s koleasa ter obležal nezavesten na tleh. Ugotovili so, da se je pretresel možgane. Sedaj leži v goriški bolnišnici v precej nevarnem stanju.

Izraelove mreže nad svetom

31. Demokracija

Kot posledica enakosti vseh se je morala pojaviti uvedba demokracije. Vajeni smo te besede, pa je prav, da omenimo, kako sodi Jud o demokraciji:

»Politična svoboda je ideja, ne pa dejstvo. Kadar je to potrebno, je treba znati to idejo izkoristiti in z idejno vabo pritegniti narodne plasti v svojo stranko. Ta naloga je tem lažja, ako se nasprotnik sam zastrpi za idejo svobode, s tako zvanim liberalizmom.« (p. 1/2)

»Goji niso ugotovili, da ni enakosti v naravi, da zato tudi ne more biti v njej svobode, ker je narava sama ustvarila neenakost v razumu, značajih in zmognostih in da je narava sama podrejena svojim zakonom.« (p. 1/18)

»V taki (liberalni) državi pridobivamo novo pravico, in sicer: vreči in uničiti na temelju pravice močnejšega obstoječi red, spremeniti zakone, reformirati vse urade in postati vladar nad tistimi, ki so prostovoljno in zaradi liberalizma odstopili pravico svoje moči.« (1/8)

Tako govore Judje, ki jih ni niti en odstotek na svetu. Vedno in povsod, kjer ni bil na površju, je vpil Jud o

zapostavljenosti in zatiranju ter je zahteval svobodo in enakost za vse, zahteval je demokracijo. Čim je dosegel enakost in demokracijo, se je vrnil med množice, nad nasprotnika in nad državo ter se zrinil v prve vrste, na vodilna mesta, od koder se ne da izgnati. Vse ono govoriljenje o enakosti in svobodi je spet samo trik Juda, da lahko zavlada nad ostalimi 99% človeštva.

Prišli smo spet na sled velikanski slepariji jugovstva, ki se hoče polastiti vseh držav. Zanimivo je ogledati si posamezne stopnje te sleparije.

V protokolu X/4 čitamo: »Da dosežemo ta cilj (državni prevrat), moramo najprej uvesti splošno volilno pravico ne glede na stan ali premoženje, da dosežemo samovlado večine, ki je ne bi od izobraženih slojev družbe same nikdar dobili.«

»Preiti hočemo še na nekatere področnosti (o bodočem prevratu), ki nam bodo pripomogle do popolne zmage. Pod temi področnostmi razumemo svobodo tiska, pravo združevanja, svobodo vesti, splošno volilno pravico in marsikaj, kar bo moralo izginiti po državnem udaru iz duhovne orožarne čuvstva, ali pa se bo moralo spreminiti na temelju.« (p. X/12)

JUDOVSKI MLIN ZA ČLOVEŠTVO in njegove slabosti (sion. prof. I/1, I/11, I/22, V/1) pod geslom: svoboda-enakost-bratstvo

Slika, ki ponazarja judovski prizadevanje po svetovni nadoblasti: na eni strani judovski kapital, ki grabi denar in s tem spravlja v odvisnost krščanske narode, na drugi strani judovski voditelj proletarske revolucije, ki razkraja odpor nost krščanskih narodov in pripravlja pot judovskemu svetovnemu vladarju.

Domobranstvo — last in ponos mladine

Posameznik ne more uganiti, kakšna bo njegova bodočnost. Ni knjige, iz katere bi razbral, kaj mu je usoda namenila za jutri, za drugo leto. Pač pa narod prav lahko ugotovi, kakšna bo njegova bodočnost. Vedno mu je pred očmi odprta knjiga, ki jasno in določno kaže, kakšno bo življenje naroda v prihodnjem stoletju. In ta odprta knjiga, iz katere narod bere svojo bodočnost, je njegova mladina. — Kakšno bodočnost si beremo Slovenci iz svoje mladine?

Se pred kratkim so se komunisti hvalešili, da so svojo idealno slovensko mladino poлегnili za seboj, ostali del mladine pa se je vdal lažnemu, mehkužnemu življenju in je za borbo nesposoben. Mladina naj bi torej kazala, da gre slovenski narod svojemu koncu nasproti.

Morda je bil sprva res tak videz, toda bil je le videz. Komunistične zločinske sile, ki so že desetletja prej pripravljale narodu to strašno trpljenje, so ob ugodnem trenutku nastopile z vso svojo brutalno močjo, prevlepe vsak resničen glas naroda z močjo svoje lažne propagande. Pozitivne sile našega naroda so se mirno počivale, ker niso čutile, da so ogrožene. Toda ko je komunistem s svojo krvavo roko posegel v osrčje našega naroda, ko je začel moriti naše najboljše ljudi, najboljše in najtrdnije slovenske družine, ko je začel s svojo umazano lažjo blatiti vse, kar nam je sveto, so se prebudile pozitivne sile v narodu, dvignila se je slovenska mladina in se uprla komunističnemu nasilstvu.

Ce pogledamo, kakšen je položaj danes, ko se prebujene in razgibane vse sile v narodu, se nam pokaže čisto drugačna slika, kot v začetku: masa najdelejša mladine se je strnila v slovenskem domobranstvu; komunisti s se tako bobnečo in vsiljivo propagando ne morejo nikogar več prepričati, da imajo mladino za seboj. Slovensko domobranstvo je knjiga slovenske mladine, knjiga iz katere si bere slovenski narod lepo in svetlo bodočnost, kot so lepi in svetli vzori za katere se domobranci borijo.

Ni dvoma: domobranstvo je nesporna last slovenske mladine. Ze njegovi početki to dokazujejo. V času, ko so nekateri že kolebali in drugi merili ozire na leto in desno, je slovenska mladina iz lastne volje in na lastno pest zagrabila za orožje in se postavila proti prodirajočemu komunističnemu zločinstvu. Ko jih je badoljevska oblast pod silo razmer priznala in jim naklonila »uniforne« raztrgane in zamazane tunje, so jih fantje s ponosom oblekli. Vesela zavest, da se borijo za najsvetlejša ideale, jih je napravila slepe za vse: za posmeh, za preprič in smalahvaženje. Slabo oboroženi in še slabše obdelani, so slovenski fantje preganjali komunistične tolpe in jih uničevali. Ta idealizem slovenske mladine je bil bogato poplakan. Iz vaških protikomunističnih straž je zrastle slovensko domobranstvo, moderno urejena in oborožena slovenska narodna vojska. In prav v zadnjem času si je ta vojska priborila cel venec blestečih zmag.

Tako vidimo v domobranstvu pot slovenske mladine: od posameznih bojnih skupin, ki jih družijo tesna idejna strnjnost, po dolgem in trpljenju polnem razvoju do ideala vsake mladine, do urejene in dooro opremljene vojske z uspehi ovcenice.

Cis o druga pa je pot komunistične mladine. Zapeljana je v kruto mednarodno igr, brez svetlih vzorov, brez lepih idealov. Sprva jo je gnal v boj komunistični sistem laži, zato je imela nekatere male uspehe. S spoznavanjem resnice pa raste razočaranje, morala pada, in iz zadnje splošne komunistične ofenzive, je nastal splošen komunističen polom.

Razumljivo je torej, da so se prav v zadnjem času prijavile nove stotine domobrincev. Nekateri niso mogli razumeti, da je na uspešne vojaške akcije potrebno precej vaje in priprave. Navidezno mirovanje domobranske sile jim je vzelo začetni zanos in so se stali ob strani. Zadnja živahna aktivnost domobrincev in njihove zaporedne zmaghe pa so prinesle nov val navdušenja. In to navdušenje je dobilo zunanji vidni izraz v novih stotinah prostovolcev. Razumljivo, saj vsebuje domobranstvo vse, kar privlača mladega človeka: idealizem, ki je bil prva gibelna sila slovenske mladine in se je iz tega razvil sedanje domobranstvo; strupna vojaška organizacija, ki je porok, da idealizem in žrtve ne bo-

Ponovne izgube komunistov pri Godoviču

Logatec, 29. marca.

Dne 24. marca je odšel manjši nemški oddelek in nekaj domobrincev proti Viharšam, kjer se je nahajala glavna komunistična tolpa. Ze kmalu za Godovičem so bili pregnani komunisti iz svojih zased. V Viharšah je prišlo do močnejšega spopada, kjer so se pa komunisti kmalu spustili v divji beg. Ujetniki pripovedujejo, da je prišlo do poloma tako nepričakovano, da poveljstvo ni vedelo povedati smeri in so se komunisti razkropili na vse strani. Na bojišču pa so jih pustili 52, poleg tega so odpeljali 2 voza ranjencev. Zaplenjeno je bilo tudi mnogo vojaškega materiala, tako šotorska krila, odeje, nahrbtniki in municija.

Presenečenje v Trebnjem

Novo mesto, 28. marca.

Dne 23. marca je manjša skupina novomeških domobrincev v naglem pohodu čez Mirno vdrila v komunistično strdnjavo Trebnje ter pogrnala v gozdove tamnošne komuniste. Po kratkem, a brezuspešnem odporu so komunisti zapustili domobranecm ogromen plen: 8 strojníc tipa »Bredac, 3 minomete, eno zbrojevko, 4 zaboje min in več zabojev municije. Medtem ko so se domobranci mudili z

zbiranjem plena, so komunisti v okolici Trebnjega spet zbrali razkrojene tolpe in postavili zasede. Domobranci pa so se zasede po prvem zaletu ponovno razpršili in se srečno vrnili s pohoda, ki je rodil tako bogat uspeh.

Višek komunističnega nečloveštva

Ljubljana, 30. marca.

»Glavni štabe komunistov je izdal povelje, da morajo vsi odredi takoj »likvidirati« iz svojih čet vse spolno bolne in okužene ženske. Prav tako je treba pobiti vse noseče, ker so vojski samo v breme. Da pa jim v bodoče ne bo primanjkovalo žensk, se odreja, da se izvrši mobilizacija žensk od 17. do 35. leta.

Letalo bodo imeli!

Zavezniško teroristično letalo, ki se je pred nedavnim moralo spustiti zaradi hušjih poškodb v okolici Stične, so komunisti, potem ko so posadko pobili, odpeljali na popravilo — v bližnjo kovačnico! Politični komisarj sedaj zatrjujejo ljudstvo, da bo konice domobrincev, brž ko bo letalo popravljeno in sposobno za odlet.

Železničarsko delavstvo in komunizem

Ljubljana, 29. marca.

Veliko se je že govorilo in pisalo, veliko je bilo prerekanja o tem, kdo nosi glavno krivdo za nastanek in razmah komunistične revolucije pri nas, v katerem sloju se je komunistična najgloblje zasidrala. Brez dvoma je težko, nemogoče, naprtniti vso krivdo enemu samemu sloju. Komunizem je osvajač vse, inteligenco, delavstvo in kmeti in danes vsem prinaša neizbežne sadowe svojih naukov — ogroža jim življenje in imetje.

Kdor občuti komunizem na lastni koži, mora spoznati, če ni že čisto zaslepljen, njegovo pogubnost. Tako se je pri nas zgodilo, da so se potem, ko so padle krinke komunistične Oslobojilne fronte in se je pokazalo, da je njena vodilna sila komunizem, — da so se začeli obračati od njega vsi stanovi.

Najprej so se komunizmu dejansko uprli kmetje na deželi, ki so prvi občutili teror komunističnih tolp. Ob kmetu je trdno stal velik del zavedne slovenske inteligence, ki je že pred komunistično revolucijo svarila pred pogubnostjo komunizma in je bila zato v Ljubljani izpostavljena komunističnemu terorju.

Končno se je začel odpor proti komunizmu tudi med delavstvom in je zavzemal čedalje večji obseg. Da je ta odpor zahteval veliko odločnosti in poguma, vse vsakdo, ki se spominja, kakšno je bilo včasih javno mnenje v Ljubljani, in še posebej, kako so komunisti strahovali delavce. Propaganda med delavstvom je komunizmu v precejšnji meri uspeła. Številni delavci so simpatizirali z OF, mnogi so zaradi simpatij, iz prepričanja, drugi zaradi pritiska, dajali denar za komunistično Rdečo pomoč. Oni pa, ki so bili odločni nasprotniki OF, so bili obsojeni na molk. Komunisti so jih poskušali izolirati od drugih delavcev, grozili so jim s smrtjo in so v mnogih primerih svoje grožnje uresničili. Zdaj so se razmere temeljito izboljšale. Velikokrat smo že poročali o tem, ko smo dajali splošen pregled o stanju delavstva, ali ko smo prikazovali razmere po posameznih podjetjih. Danes lahko mirno trdimo, da je naše delavstvo proti komunizmu.

Vendar si ne smemo delati utvar. Preveč optimistično bi bilo reči, da so prav vsi delavci že ozdravljeni komunizma. Prav posebno velja to za železničarsko delavstvo. Tega delavstva je pri nas precej, blizu 2000. Kakšne so bile včasih tam razmere, je javnosti precej znano. Mnogi železničarji so vršili obveščevalno službo za komunistično stranko, mnogi so pomagali pri razširjanju komunistične pro-

do zaman; blesteči uspehi, ki vlivajo veselja in poguma.

Slovensko domobranstvo je last in ponos slovenske mladine, knjiga v katero piše mladina lepo in svetlo bodočnost svojemu narodu.

Begunci v Logatcu na obnovitvenem delu

Logatec, 29. marca.

Pri nas živi precej beguncev z Notranjske, ki so jih komunisti pregnali z njihovih domov. Začasno so nastanjeni pri znanih in sorodnikih. Primanjkuje jim kajpak mnogokrat najosnovnejših življenjskih potrebščin. Nekaj jim krijejo najnujnejše potrebe posamezni dobri ljudje mnogo pomoči pa jim nudi Škofljiska dobrodela pisarna, ki svojega delovanja ne omejuje le na begunce v Ljubljani, ampak pomaga tudi množičnim na deželi Begunci, ki žive v Logatcu, vlagajo svoje prisrčne kar tam pri nastavljenju škof. pisarne. Ta pa jih nese v Ljubljano, kjer se prošnje rešujejo.

Včeraj popoldne je obiskal begunce g. dekan Škrbec, vodja Škofljiske pisarne. V sejni dvorani občinskega doma so se zbrali ljudje iz Starega trga pri Ložu, iz Begunji, z Blok, iz Cerknice in St. Vida nad Cerknico, itd.

G. dekan je beguncem govoril o obnovitvenem delu, ki nas čaka po vojni, ko bomo morali spet s trdom graditi, kar zdaj komunisti zločinski podirajo.

Za uspešno obnovo, je izjavil, je potrebna najprej notranja moralna obnova

človeka. Odvrniti se bo treba od napak, ki so nam doslej toliko škodile pri vsakem delu: egoizma, razkrojevalnega duha in kritikarstva. Privzgojiti si moramo lastnosti, ki so nujno potrebne za mirno sožitje ljudi in za organizirano delo za vsakršen napredek. Namesto komunističnega nasilja moramo mi postaviti uspešno sodelovanje v obliki združnosti.

Za združno delo pa je potrebno dvoje: moralna kvalifikacija in tehnična usposobljenost zadrugarjev. Združno delo nam bo po vojni nujno potrebno, če bomo hoteli izvesti obnovo opustošene dežele. Za tehnično usposobljenje ljudi organizira Zadruga zveza zadrug: tečaj, katerega obisk je g. dekan beguncem toplo priporočil.

Sledil je še razgovor z begunci o težavah, ki jih imajo pri nabavljanju obleke, čevljev in odeje, ker težko dobe nabavnice. Šk. pisarna jim bo šla na roke tudi v tem pogledu.

Beguncem je v nemajhno uteho v njihovem težkem položaju, ko vidijo, da še kdo misli nanje, i.m lajša težave in jim nudi tudi možnost, da se pripravijo za obnovitveno delo po vojni.

Šest tolovajev obsojenih na smrt

Kakor poroča »Deutsche Adria-Zeitung«, je izredno sodišče za javno varnost na operacijskem ozemlju »Jadranske Primorje« 23. marca obsodilo na smrt sledeče člane komunističnih tolp, potem ko se jim je pri obravnavi dokazalo, da so vodilno in dejansko sodelovali pri zločinih, ki so jih oni zakrivali:

1. Jože Dendič, roj. 28. jan. 1925., sin Ivana in Eufemije, poljedelski delavec, doma v okolici Pazina;
2. Edo Malenšek, roj. 4. nov. 1917 v Lokvi, trgovski pomočnik na Sušaku;
3. Frane Štrekelj, roj. 2. marca 1920

SPORT

Prvenstvo Nemčije v namiznem tenisu. V Breslavi se je odigralo imenovano prvenstvo s sledečimi izidi: Nemški prvak je postal Benthin iz Hamburga, ki je porazil dosedanjega mojstra Raacka iz Berlina z rezultatom 3:0. Med damami je dosegla prvo mesto Dunajčanka Pritzi, slabše se je držal dunajski damski par, ki je izgubil proti berlinskemu s 3:1. V igri mešanih parov sta lanska prvaka Dunajčanka Pritzi-Kunsch ponovila svoj uspeh s 3:0.

Izvrstni časi danskih in nizozemskih plavalck. Najboljše danske plavalke so se pred kratkim spoprijele v prostem plavanju na 100 m. Doseženi časi so izredno dobri, saj so prve tri plavale pod 1:09.

Istočasno so nastopile v Amsterdamu nizozemske prav tako na 100 m prosto. Tudi njihovi časi so pomembni: prva je dosegla 1:09, druga 1:10, tretja 1:12.

Nogometno prvenstvo v podonavsko-alpski skupini se je končalo preteklo nedeljo. Prvak je postala dunajska Vienna, drugi je WAC, tretji FH, četrta Austria in šele na petem mestu je nekdanji slavni Rapid.

Finsko smučsko prvenstvo je dalo sledeče rezultate: Prvak v teku na 18 km je postal Ryttyks s časom 1:02,27 pred velikim favoridom Silvenoinenom, ki je zaostal za pol minute. V teku na 30 km je zmagal bivši svetovni prvak Kurikkala v času 3:23,01, pustiši za seboj slavnega Niemija za dve in pol minuti. V skokih je zmagal novinec Johansson, ki je premagal favorita Laakso.

Gospodarstvo

Iz trgovinskega registra. Pri Prehranjevalnem uradu je bil vpisan novi podpredsednik dr. Eitelz Leopold, uradnič Prevoda v Ljubljani. — Pri družbi Intra z om. zavezo za izvajanje in razpečevanje gradbenih potrebščin, Trst, podružnica Ljubljana, je bil izbrisan dosednji poslovodja Jerebič Franc, vpisan pa novi poslovodja Jenko Karl v Ljubljani.

Hrvatska Poštna hranilnica izkazuje za lansko leto povečanje vlog od 3.654 na 8.822 milijona kun. Cisti dobiček je v primeri z letom 1942 narasel lani od 654 na 1268 milj. kun.

Sklad za hrvatsko prehrano. Hrvatska vlada je odredila ustanovitev posebnega računa pri Hranilnici hrvatske države. V ta sklad se bodo zbirale denarne kazni, ki bodo izrečene proti kršilecem oskrbovalnih predpisov, nadalje pa tudi drugi zneski, ki bodo v ta namen izrecno volirani. Posebni račun bo služil za kritje škod, ki bi lahko nastale v trgovini z živili, nadalje za znižanje cen kmetijskih proizvodov in za dajanje slabše stoječim potrošnikom. Tudi upravni stroški, ki bodo nastali pri zbiranju živil, bodo kriti iz tega sklada.

Akademiki,

da bomo mogli prav opraviti svojo velikonočno versko dolžnost, se bomo zbrali v nedeljo, 2. aprila ob 5 pop. v kapeli frančiškanskega konvikta (vhod iz fr. pasaže) k duhovni obnovi.

KULTURNI OBZORNİK

Ob Kleistovem Razbitem vrču

Dela Heinricha Kleista, ki nam ga je ljubljanska Drama približala z uprizoritvijo »Razbitega vrča«, spadajo k onim delom, katerih vrednost moremo pravilno vrednotiti le, če pri njihovi presoji sežemo preko zgolj formalnih kriterijev tudi k upoštevanju njihove vsebinske plati, njihove globlje misli in zgodovinskega ozadja. Čeprav Kleist po izobrazbi ni bil jurist, velja njegovo zanimanje v znatni meri pravnemu življenju: v noveli »Dvojboj« mojstrsko obvladuje pravnozgodovinsko snov božje sodbe in si zastavlja v zvezi s tem dokaznim, postopanjem zanimive kauzistične pravne probleme. V »Princnu Frideriku Homburškemu« je osnovni motiv vprašanje, ali se je v vseh primerih ravnanje po črki zakona, čeprav bi se s tem dosegli prav nasprotni uspehi, ki jih zakon namerava. Gre v danem primeru za lastno iniciativno nižjega poveljnika v vojski v nasprotju z danim poveljem. V »Penthesileji« konstruira Kleist državo žensk — zopet v osnovi pravni motiv. Menda je po pravni problematiki najbolj pomembna novela »Michael Kohlhaase«, v kateri je pisec naslikal borca za pravico iz 16. stoletja, ki

pred sodiščem ne dobi, kar mu gre, pa si zato v nasprotju z »večnim mirom« (1495) skuša sam pomagati do pravice in pride navzkriž z zakonom. V tragiki tega junaka ni obsežen le individualni problem ene same osebe pesnikove domišljije, ampak tudi resnični dogodki 16. stoletja, ko se je proti stari predstavi o dovoljeni samopomoči že borila nova zamisel države. Obenem pa je v Michaelu Kohlhaasu simboliziral oni človeški čut pravičnosti, mešan z občutkom užajenega samoljubja, ki hoče doseči svojo domnevno pravico, pa čeprav za ceno neprimerno večjih žrtv. Takih Michael Kohlhaasov živi nešteto tudi med našimi kmeti, ki bi zaradi enega drevesa lahko zapravljali ves grunt. V zgodovini Spodnje Stajerske je kot značilna osebnost tega tipa znan emurški tržan Lorber, ki je vodil v občem interesu sogornikov dolgoletno pravdo, da bi izpodbil prevedbo vlogorskih zemljišč v kupna, pa je v skoraj brezuspešni borbi zapravil vso svojo imovino. Tudi v naši literaturi je našel ta zanimivi človeški tip svoje mesto. — Nemški pravnik Jhering poveljuje to borbo za pravico in ponazorjuje njeno veličino prav ob Kleistovem Michaelu Kohlhaasu.

Tudi v »Razbitem vrču« se je Kleist lotil izraziti pravnega motiva, saj je vse dogajanje drame ena sama pravda, ki se vrši pred vaškim sodnikom Adamom v navzočnosti vizitatorja Walterja. Zunanji poudarek Kleistove veseloigre je sicer na komičnem zapletu, da mora vaški sodnik Adam, jurist skrajno dvomljive vrednosti, voditi in razsojati odškodninsko pravdo proti nedolžnemu tožencu, sam pa je pravi povzročitelj škode. Ob tem komičnem zapletu se razvija drama, ki ob njem dobiva svojo odskočno točko, pri čemer pa ne smemo prezreti globljega zgodovinskega ozadja dogajanja v igri.

»Razbiti vrč« je nastal okrog l. 1802. v času ko je bilo na področjih srednjeevropskega prava veljavno recipirano rimsko pravo, stopljeno z raznimi narodno in cerkveno pravnimi elementi v »obče pravico«. Bilo je to pravo učenih juristov, niso pa bili, vsi pravni povzročitelji škode. Ob tem komičnem zapletu se razvija drama, ki ob njem dobiva svojo odskočno točko, pri čemer pa ne smemo prezreti globljega zgodovinskega ozadja dogajanja v igri.

Adam ni le posrečen plod pesnikove fantazije, ampak je njegov lik historično utemeljen. Ob prikazovanju njegovih napak se izkaže Kleist po dobrem juridičnem znanju. Ko začneja Adam pravdo, vpraša previdno vizitatorja, ali naj postopa po običajih ali po zakonih. Ko postopa po prvem načinu, se nam kmalu pokaže v vsej svoji krivičnosti in svojevolskosti; ko nato skuša postopati po zakonih, pa povrh še v vsej svoji nevednosti. Po tožbi kar preze toženca in bi ga najraje sploh ne zaslišal; zaslišanju glavne priče bi se rad ognil z njeno izključitvijo po pravni normi, ki si jo gladko izmisli. Svetnik Walter mu nato napravi poklon, da tičita v njegovi glavni znanje in zmota tako prenetena kot testo. Ko je zadeva najbolj zasotana in krivice bolj neznani kot prej, hoče Adam predlagati poravnavo. Slednjic bi prazavlekel postopanje s tem, da bi vradl sinodo, ali sme sodišče domnevati, da je hudič razbil vrč. — Vse te Adamove napake so sicer prikazane skoraj groteskno, a vendar se v tem Kleist daleč loči od Moliera, ki ga je njegov srd na juriste privedel do prave farse »Pravdačev« (pes kot obtoženeec), v kateri se je znesel nad stanom juristov sploh. Kleist je v svoji sodbi stvarnejši in se drži bolj historičnega tipa vaškega sodnika, ki ga je vzel na tarčo. Do drugega tipa (svetnik Walter) ne zavzame stališča.

Tej groteskni podobi nižjega sodišča daje Kleist zanimiv okvir v nešteti podrobnostih, od katerih jih je mnogo vzetih tudi iz pravnega življenja: trlica, klada, sramotilni steber in uklepanje vratu na javnem kraju — kazenska sredstva nižjega sodstva; kolo, grmada, vislice — kazenska sredstva višjega sodstva najdemo omembo v besednih bojih Kleistovih junakov.

Poleg opisane zgodovinske zanimivosti pa vsebuje »Razbiti vrč« tudi opis določenega tipa ljudi, ki ni — kot tip sodnika Adama — značilen več ali manj za določeno dobo, ampak živi in bo živel, dokler bodo na svetu pravde: gre za tip stranke pred sodiščem, ki je najbolj izdelan v osebi tožnice Marte, zlasti ko bi rada povedala pred sodiščem vse bistvene in ne bistvene okoliščine, ki s stvarjo nimajo nikake zveze (opis razbitega vrča). Ni da bi se spuščali v druge podrobnosti, s katerimi je znal Kleist označiti ta tip, ne smemo pa prezreti šaljivo izražene, a resno mišljenega konca, ko tožnica po vseh dogodkih, ki jih je izžala, ostane brez sodbe (sodnik je ušel) in povprašuje, kam ji je kreniti. Zopet ideja Michaela Kohlhaasa, Norbe za pravico ne glede na vrednost in na stroške. V teh in podobnih potezah gospe Marte in drugih oseb, ki iščejo pravice pred sodnikom Adamom, je prav poseben mik »Razbitega vrča« za jurista.

Prevodovi sodelavci zasedajo

Ljubljana, 30. marca.

Prevod je danes največje trgovsko podjetje v pokrajini, obenem pa najpomembnejši zavod. Pri tako velikem podjetju je treba z okolišnicami vedno na novo urediti delovanje posameznih obratov. Še večjega pomena pa so sestavki sodelavcev, kjer je mogoče na navodila, ki jih dajejo referenti za posamezna področja, tako prositi za razjasnitev katerega zamotanega vprašanja in predlagati uvedbo katerega novega načina, ki bi poenostavil delo, ali preprečil nepravilnosti. Tako zasedanja ima Prevod danes v zbornici ljubljanske mestne hiše.

Dopoldanski del zasedanja se je začel ob 9. Predsedoval na je podpreds. Prevoda dr. Eiletz. V uvodnih besedah je poudaril socialni pomen Prevoda, kar mora biti vsem sodelavcem vedno pred očmi. Pri njihovem delu naj jim bo močan nagib za premagovanje vseh težav

in za neutrudno delo, zavest, da so v službi obstoja naroda.

V debatah, ki so sledile referatom smo slišali zelo dobre predloge, kako naj bi se razdeljevanje preuredilo, da bi bilo pomagano potrošnikom iz občin v ljubljanski okolici, ki sedaj pridejo do nakaznega blaga z veliko zamudo. Župani občin, ki jih še vedno nadlegujejo komunistični razbojniki, so predlagali načine, kako bi bilo mogoče pomagati že tako silno prizadetemu prebivalstvu. Poslovodje občinskih prehranjevalnih uradov so prosili za navodila glede odpošiljanja odrezkov živilskih nakaznic in razdeljevanja dodatnih nakaznic itd.

Še zanimivejši je bil popoldanski del, ki sta se ga udeležila predsednik Prevoda g. Gračnar in glavni nemški svetovalec Prevoda dr. Kulterer, ki so mu bili ob tej priliki predstavljeni sodelavci Prevoda.

Abgabe von rationierten Lebensmitteln im Monate April

Im Monate April werden Händler in der Stadt Laibach bezugsbeschränkte Lebensmittel nur an ihre ständigen Abnehmer auf Lebensmittelkarten, ausgegeben vom Städtischen Versorgungsamt, auf folgende Weise abgeben:

1. Auf die Grundlebensmittelkarte: täglich 225 g Brot oder je 186 g Einheitsmehl auf 23 Tagesabschnitte, d. h. zusammen 4650 g Einheitsmehl, und je 375,5 g Maismehl auf 5 Tagesabschnitte, d. h. zusammen 1877,5 g Maismehl.

Bei der Zuteilung auf teilweise schon verbrauchte Lebensmittelkarten haben die Händler Mehl im Verhältnis auf 3 Abschnitte Einheits- und auf 1 Abschnitt Maismehl abzugeben. Nur eine Art Mehl dürfen Händler nicht abgeben.

Monatlich: 1 kg Reis und 1 kg Teigwaren (auf 1 Tagesabschnitt entfallen je 66,6 g Reis bzw. Teigwaren), 4 dl Öl auf 1 Tagesabschnitt entfallen je 1,33 cl Öl, 500 g Zucker (auf jeden kleinsten Abschnitt je 50 g), 300 g Salz (auf jeden Abschnitt je 150 g). Die bisherige Monatsmenge wurde auf Auftrag der höheren Behörde auf 300 g erniedrigt, 100 g Waschlauge (auf jeden Abschnitt je 50 g), 100 g Toalettenseife (auf den Abschnitt »S« - »Ap«).

2. Auf die Zulagekarte für Handarbeiter (RD) und auf die Brotzulagekarte für Kranke: täglich 100 g Brot oder je 82,6 g Einheitsmehl, d. h. zusammen 2478 g Einheitsmehl.

3. Auf die Schwerarbeiterzulagekarte (TD): täglich 200 g Brot oder 165,3 g Einheitsmehl, d. h. zusammen 4960 g Einheitsmehl. Monatlich 600 g Teigwaren auf sämtlichen 6 Abschnitten für Reis und Teigwaren; auf jeden einzelnen Abschnitt entfallen also je 100 g Teigwaren.

4. Auf die Zulagekarte für Schwerarbeiter (NTD): täglich 300 g Brot oder je 248 g Einheitsmehl, d. h. zusammen 7440 g Einheitsmehl.

Monatlich 600 g Teigwaren auf sämtlichen 6 Abschnitten für Reis und Teigwaren; auf jeden einzelnen Abschnitt entfallen also je 100 g Teigwaren.

Delitev racioniranih živil v mesecu aprilu

V mesecu aprilu bodo delili trgovci v mestu Ljubljani racionirana živila samo svojim stalnim odjemalcem na živilske nakaznice, ki jih je izdal ljubljanski mestni preiskovalni urad, na sledeči način:

1. Na osnovno živilsko nakaznico: dnevno po 225 gr kruha ali po 186 gr enotne moke na 23 dnevnih odrezkov, t. j. skupno 4.650 kilograma enotne moke, in po 375,5 gr koruzne moke na 5 dnevnih odrezkov, t. j. skupno 1.877,5 gr koruzne moke.

Pri delitvi na te delno izbranjene nakaznice naj delijo trgovci moka v razmerju: na 5 odrezkov enotno in na 1 odrezek koruzno moko; samo eno vrsto moka ni dovoljeno deliti;

mesечно 1 kg riža in 1 kg testenin (na 1 celodnevni odrezek odpade po 66,6 gr riža oz. testenin);

4 del olja (na 1 celodnevni odrezek odpade 1,33 del olja);

500 gr sladkorja (na vsak najmanjši odrezek označen s 1/10 odpade po 50 gr sladkorja);

300 gr soli (na vsak odrezek, označen s 1/2, odpade po 150 gr soli); dotedanja mesečna količina soli je bila po nalogu višje oblasti zmanjšana na sedanjih 300 gr;

100 gr pralnega mila (na vsak odrezek, označen s 1/2, odpade po 50 gr mila);

100 gr toaletnega mila na odrezek »S« - »Ap«.

2. Na dodatno živilsko nakaznico za ročne delavce (R. D.), ter na dodatno živilsko nakaznico za kruh za bolnike: dnevno po 100 gr kruha ali po 82,6 gr enotne moke, t. j. skupno 2.478 g enotne moke.

3. Na dodatno živilsko nakaznico za delavce pri težkih delih (T. D.): dnevno po 200 gr kruha ali po 165,3 gr enotne moke, t. j. skupno 4.960 g enotne moke;

mesечно 600 gr testenin na vseh šest odrezkov, določenih za riž ali testenine, na vsak posamezni odrezek odpade torej po 100 gr testenin.

4. Na dodatno živilsko nakaznico za delavce pri najtežjih delih (N. T. D.): dnevno po 300 gr kruha ali po 248 gr enotne moke, t. j. skupno 7.440 g enotne moke;

mesечно 600 gr testenin na vseh šest odrezkov, določenih za riž ali testenine, na vsak posamezni odrezek odpade torej po 100 gramov testenin.

5. Na dodatno živilsko nakaznico za otroke do 3 let starosti (Do. Ma) za mesec april: mesечно 1 kg riža ter 0.500 kg sladkorja na določene odrezke.

6. Na februarске dodatno živilske nakaznice za otroke od 3-18. leta starosti (Do. Ma, Do. Mb in Do. Me) februarja: morebitna delitev živil bo objavljena pravočasno v časopisih, zato naj prizadeti te nakaznice skrbno čuvajo!

7. Na posebno dodatno nakaznico za kruh (za zavodraje in nosilce žene): dnevno po 150 gr kruha ali po 124 gr enotne moke, t. j. skupno 3.720 kg enotne moke.

8. Na dodatno živilsko nakaznico za meso za bolnike: dnevno po 100 gr mesa pri mesarjih, ki so določeni za delitev mesa bolnikom.

Za današnji dan

Koledar

Petek, 31. marca: Gvidon, opati; Modest, škof; Balbina, devica.

Lunina sprememba: 31. marca prvi krajec ob 13.34. Herschel napoveduje južno vre: me, dež.

Sobota, 1. aprila: Hugon, šk.; Teodora, m.

Dramsko gledališče

Zaprto.

Operno gledališče

Zaprto.

Kino Matica

»Tonella«, ob 15, 17 in 19.

Kino Union

»Paracelsus«, ob 16 in 19.15.

Kino Sloga

»Sanjavost mladega pesnika«, ob 15, 17, 19.

Lekarniška služba

Nočno dežurno službo imajo lekarnarje: mr. Sušnik, Marjilin trg 5; mr. Deuklanjšček, Gosposvetska cesta 4, in mr. Bohinec, Cesta 29, oktobra 31.

Zgodovinski paberki

31. marca:

1596. l., se je rodil na Francoškem znani filozof in matematik René Descartes;

1722. l., se je rodil v Rotranu Franc Joseph Haydn, starejši izmed treh dunajskih glasbenih klasikov. Njegova neizbrisna umetnost je izraz nekdanje avstrijske pobožnosti, veslosti in navezanosti na prirodu, njen izvor moramo iskati na nemško-madžarsko-slovenski meji, kjer se zbirajo narodne pesmi treh narodov;

1727. l., je umrl v Kensingtonu pri Londonu Isaac Newton, fizik, matematik in astronom, eden izmed največjih prirodoslovcov vseh časov. Najpomembnejše njegovo delo je odkritje zakona vztrajnosti, ki ga je morda zaslužil že Leonardo da Vinci in ki sta ga neposredno izrekla Galileo Galilei in Christian Huygens. Dotlej so bili namreč splošno mnenja, da boče telesa sama po sebi mirovali in da je za vzdrževanje njihovega gibanja nujno potrebna neka sila. Newton pa je trdil: Mirujoče telo bo vedno dalje mirovalo, ako ga ne spravi iz tega stanja kakšna sila. Toda tudi premikajoče se telo se ne bo samo po sebi vrnilo v mirujoče stanje, temveč se bo vedno dalje premikalo premočrno in z enakomerno hitrostjo. Da izpremeni premikajoče se telo smer svojega gibanja ali pa zveča oziroma zmanjša svojo hitrost, je potrebna neka sila. Telesa so torej vztrajna, sila pa, s katero se telo upira spremembi svojega bivanja oziroma stanja imenujemo vztrajnost. Druga nič manj važna ugotovitev je zakon težnosti oziroma gravitacije, na kateri sloni ves sistem nebesne mehanike. Newton je namreč trdil: Vsa telesa brez razlike na to ali so trdna, tekoča ali plinasta in neodvisna od njihovih drugih svojstev, se medsebojno privlačijo s silo, ki je premošorazmerna z masami pridružujočih se teles in obratno sorazmerna s kvadratom njihovega razstojja. Udeleževal se je tudi na polju fizike, posebno se je bavil z lomljenjem svetlobe po prizmah; njegova trditev, da sestoji svetloba iz malih delcev, se je morala umakniti teoriji o valovanju. Skupaj z Leibnitzem je Newton utemeljitelj diferencialnega računa;

1797. l., je v preplašeno in zbegano Ljubljano na prošnjo meščanov prišel francoski stotnik s 40 huzarji in pomirjevalni Bernardottijevim razglasom. V tem oklicu pravi francoski general, naj ljudstvo nikar ne zapušča domačega ognjišča in ne misli, da so Francozi morda le divji zmagovalci; oni cenijo in spoštujejo šege in navade vseh narodov, ki jim želijo, da bi mogli v miru in brez strahu uživati sadove svojega dela in truda; ni se treba bati za poštenje žena in za ohranitev vere, vojakom pa bo pod smrtno kaznijo prepovedano pleniti ali delati v stanovanju komur koli silo. Francozi so hoteli na ta način pomiriti Ljubljano, iz katere je vsled strahu in groze pred razpitismi prekučeni in jakobinci pobegnili vsaj tretjina prebivalstva. To je bilo prvo srečanje našega mesta z nosilci revolucije, zato se zbeganosti meščanov ne smemo čuditi;

1875. l., se je rodila pesnica naših pokrajinskih motivov Vida Jeraj. Pesnila je tudi ljubzenske, pravilne in otroške pesmi.

Možje in fantje vseh ljubljanskih fara!

Možje in fantje vseh ljubljanskih fara!

Kot uvod v tridnevno duhovno obnovo za veliko noč, se udeležite danes ob 18 v stolnici škofove postne pridige. Jutri — v soboto 1. aprila — bo ob 18.45 v frančiškanski cerkvi začetek duh. obnove, v nedeljo 2. apr. ob 17.15 prav tam nadaljevanje in v ponedeljek 3. aprila ob 6.30 zjutraj pa v stolnici zaključek zopet pred našim ljublim nadpastirjem.

Pokažimo ob tej priliki našo skupno pripravljenost za duhovni prerod nas vseh in smisel za enotnost in poštenost. Kajti čim več nas bo skupaj, tem več bo tudi zalega naša skupna molitev pri Bogu in tem več blagoslova bomo izprosili nam samim in svojemu narodu ter mestu. Zato ste vsi brez razlike in izjeme prav iskreno vabljeni in naprošeni, da pridete vedno za nekaj preje, ker bo vedno začetek točen.

Novi grobovi

† Marija Mozetič. V Ljubljani je umrla soproga mestnega zidarskega mojstra, gospa Marija Mozetič, roj. Serše. Blago mater bodo pokopali v soboto ob petih popoldne iz kapele sv. Petra na Zalah. Sveta maša zadušnica bo v ponedeljek, dne 3. aprila ob sedmih v cerkvi sv. Petra.

† Jože Mekinda. V Ljubljani je za vedno zatisnil oči soboslikarski mojster g. Jože Mekinda. Rajnega bodo pokopali 1. aprila ob štirih iz kapele sv. Jakoba na Zalah.

Naj rajna počivata v miru, njunim dragim naše iskreno sožalje!

Poletni čas

se uvede s 3. aprilom 1944 ob 2. uri. — Takrat se čas premakne za 60 minut naprej.

Slovenčeva knjižnica - družinska knjižnica!

Velik dar božji je lepa, vzpodbudna knjiga pisana v domači besedi. — Zaklad je, večkrat dražji od prijatelja. Če niste še naročnik Slovenčeve knjižnice, se naročite nanjo! Vsaka knjiga nov svet, novo doživetje.

Slovenčeva knjižnica je ravno za vas!

Za »Zimsko pomoč«

Iz pisarne odbora za »Zimsko pomoč« smo prejeli:

Mladina iz Zadobrovi pri Ljubljani je poklonila od igre »Begunkac 150 Lir za »Zimsko pomoč«.

Vsi, ki ste zaprosili za podpore pri Zimski pomoči, pa imate svoje zaposlene v Nemčiji, ki vam ne pošiljajo nikakih prihrankov, sporočite takoj svoje in svoje ime na »Zimsko pomoč«.

Za informacije glede »Zimske pomoči«: 47-57! Prostori »Zimske pomoči« so na Gosposvetski cesti 2-1. Denarne prispevke pošiljajte po čekovnih položnicah na »Pokrajinski podporni zavod »Zimska pomoč«, ček, rač. 16.580!

Vskanjanja Ljubljana po kronistovih zapisih

Saša Šantel razstavlja.

Akad. slikar Saša Šantel je 28. t. m. razstavil 18 najnovejših svojih del v pasaji nebotičnika pri g. Jos. Kosu. Slike bodo razstavljene do Velike noči ter je umetnost ljubcemu občinstvu dana prilika, da si te umotvore pazljivo ogleda in po svojih močeh kako delo odkupi. Med razstavljenimi slikami je 15 oljnatih, 3 s radiirane. Dve slike zlasti vsakega opazovalca privabljata, da ju občuduje. Je to prva orkestralna vaja, ki nam kaže prizor v dvorani Glasbene Matice, kako se člani Sijancevega orkestra vadijo in poglabljajo v tajnosti lepe glasbe. Druga slika nam prikazuje Kristusa na Oljski gori, ko k njemu prihaja satan in mu ponuja vse vabljivosti sveta, toda Kristus mu veli: »Apaga satana!« Druge slike nam predstavljajo razna tihožitja in prizore iz narave, kakor tudi prizore iz kmečkega in obrtniškega življenja. Zelo pogostni so »kovači«, prav tako so zanimivi motivi iz Mestnega loga, pot v gozdu, prizor pri starinarju in druge. Tudi velenjski lončar je zelo mikaven in za Santla značilen. V splošnem je razstava že prve dni vzbudila veliko zanimanje in marsikdo se po nekaj minut pomudi v pasaji, da si mirno ogleduje dela priznanega umetnika.

Preimenovanje nekaterih ljubljanskih cest

Prezident Ljubljanske pokrajine, div. general Leon Rupnik, je ukazal, naj se sedanja Cesta Viktorja Emanuela III. spet imenuje Bleiweisova cesta, prav tako naj pa dobi sedanja Bleiweisova cesta spet svoje staro ime Dunajska cesta. Cesta soske divizije nosi zdaj pomenljivo ime Cesta 800 let Ljubljane. S tem imenom je g. prezident prvi proslavil 800 letnico, odkar je ime našega mesta prvič ohranjeno v zgodovinskih listinah. Tega letošnjega jubileja seveda ne bomo mogli tako praznovati, kot bi ga radi, vendar bo pa že ime široke ceste pred kolodvorom opozarjalo domačine in tuje, da mesto Ljubljana letos obhaja častitljiv jubilej svoje rasti in razvoja. Mestna občina ljubljanska je seveda z veseljem

Dnevne novice

Obrtniki in trgovci, pomočniki in so. trudniki imajo, kakor lanske leto, veliko, nočno duhovno obnovo v cerkvi Srca Jezu, sovega na trgu Tabor. Prvi govor bo v soboto, 1. apr., ob 19.30. Kot pripravo na govor bomo molili četrt ure prej av. rožni venec. Ob letem času bo drugi govor v nedeljo, 2. aprila. Sklepna pobožnost z govorom in sveto mašo prevz. škofa dr. Gregorija Rožma, na ter skupnim av. obhajilom bo v ponedeljek, 3. aprila, ob 6.30 v stolni cerkvi sv. Nikolaja. Vsakdo naj opozori svoje tovariše, prijatelje in znance na ugodno priliko, udeležiti se velikonočne duh. obnove.

V soboto, 1. t. m., bo maša zadušnica za pokojnim domobrancem Ivanom Zabavnikom pri frančiškanih ob 8 pri glavnem ol. tarju.

Javna knjižnica Pokrajinske delavske zveze (Delavske zbornice) na Miklošičevi cesti 22 v Ljubljani je od 3. aprila dalje odprta vsak delavnik od 9-12 in od 16-19.

Krompir (divj) za krmo živalim dobe člani zdruge malih gospodarjev, Gallusovo nabrežje 33.

Ogledite si velikonočno razstavo prof. Saša Santila, ki razstavlja 18 svojih izbranih del — Pasaja v prehodu nebotičnika Salon Kos.

Ogledite si dela slikarja Ljodeta Perkovi v prehodu nebotičnika — Salon Kos!

Otroci se bodo prijetno zabavali v nedeljo ob 16 v frančiškanskem gledališču, ko bodo zmerjali hudobno čarovnico in se amejali porednemu palčku. Vstopnice dobite med 10-12.30 in 17-18.30 pri blaginji v frančiškanski pasaji.

Novi strojeplinski tečaj pričenja 3. 4. in 5. aprila. Vpisovanje dnevno. Informacije, prospekti: »Christofor učni zavod«, Domobranska 15.

Kri 15.000 nedolžnih Slovencev nas kliče, da se Slovenci strnemo v eno in da to svežo voljo izpričamo s podpisom na protikomunistični spomenici!

Nova izredna brošura »Knjižice vsebuje prelepe papirne poslanice »Trpečim narodom«. Dohaj se v Mladinski založbi (Lira, trg 30) in v drugih knjigarnah. Cena 1 Lira.

Sola Glasbene Matice je pripravila zopet dve novi javni produkciji, ki bosta v soboto, 1. in v torek, 4. aprila. Spored obeh produkcij prinaša precej del domače literature, pa tudi razna dela iz tujih literatur. Na V. produkciji, v soboto, bo nastopilo 19 gošencev, na VI., v torek, pa 17 gošencev Sola Glasbene Matice. Obisk priporočamo staršem, posebno pa mladini, ki se zanima za glasbo. Spored ene in druge produkcije je od danes naprej na razpolago v knjižarni Glasbene Matice. Produkciji bosta v mali filharmonični dvorani ob 18.

II. glasbena matineja bo v Slogini glasbeni šoli v nedeljo, 2. aprila, v šolski glasbeni dvorani v Pražakovi ulici 19. Prične se ob 10.30. To pot je na vrsti klasična violinska sonata. G. A. Dermelj (goell) in g. M. Lipovec (klavir) bosta izvajala znamenite violinske sonate Mozarta, Beethovna in Schuberta. Matineja bo prikazala razvoj violinske sonate v dobi klasikov, ki sledi obdobju, katerega je obravnavala I. matineja.

Debut v Operi. V Mozartovi operi »Don Juan« bo nastopila prvič gđ. Maruška Patikova v partiji Zerline. Mlada pevka je učenka pavske pedagoginje Pavle Lovsetove in gojenka operne šole »Sloga«. Je rodoljubljanka, po očetu Čehinja. Njena stroka so operne arije, kar kaže tudi njen repertoar, ki obsega sledeče partije: Anka (Carostrelec), Kerubin (Figarova svatba), Suzana (Figarova svatba), Micaela (Carmen), Rosina (Seviljski brivec) in Zerlina (Don Juan) ter razne druge lične in koloraturne partije. Mlada pevka je diplomirana filozofka.

in z vso naglico izpolnila ukaz gosпода prezidenta ter po prelinovanjih cestah takoj nabila nove ulične table, ki jih prebivalstvo pozdravlja z najlepšimi občutki.

Vreme se je spremenilo.

Vremenski režim 40 mučenikov se je doslej krepko držal. Imeli smo le en sam deževni dan v 20 dneh, ko je končala prva polovica 40 dnevnega vremenskega režima mučenikov. V marcu je bilo došlo 6 dni, ko je bila jutranja temperatura nad ničlo, drugače vedno za nekaj stopinj pod ničlo. Od srede na četrtek se je vreme preobrnilo. V sredo je še pihala mrzla in močna burja, ki je ponekod metala opeko s streh, dvigala po ulicah prah in pešcem snemala z glav klobuke. V četrtek zjutraj je mraz popolnoma odnehal. Zavladalo je južno vreme. Bilo je močno oblačno. Ze zjutraj je začelo lahno rositi. Zemlja je drugače potrebna dežja, kajti pojavila se je tu in tam pomladanska suša.

Razne nesreče in poškodbe.

Po Cesti ob Ljubljani je v sredo v naglem diru pridrvel nek motociklist, ki je na tla podr 44-letnega postreška Polde Vrbince, stanujočega v hiši št. 20 ob omenjeni cesti. Postrešek je dobil hude poškodbe. Zlomil si je tudi desno nogo. — Posetnica v Črni vasi Josipina Lukancova je dobila hude poškodbe na glavi, ko je po nesreči eksplodirala bomba. — Matilda Severjeva, 14-letna dijakinja si je pri padcu zlomila levo roko. — Levo nogo v kolenu si je hudo poškodoval 14-letni dijak Stanko Praprotnik. — Pri štedilniku si je opek levo roko 3 letni sin zasebnice Janček Tišina. — Na Vrhniki si je pri padcu zlomil levo roko 3 letni delavec sin Martin Novak.

Če se določi za zaklonišče prostor, ki ga stranke uporabljajo za kleti ali pa drvarnice, je potreba nadomestiti izgubljeni prostor strankam tako, da se morajo vse enako omejiti.

Prihodnja "SVETOVA" knjiga

bo na zelo zanimiv način opisovala mehaniko vsakdanjega življenja. Knjigo bo napisal priznani strokovnjak dr. inž. Anton Kuhelj.

Prav gotovo bo knjiga zanimiva in bodo posebno prijatelji tehničnih vprašanj radi posegli po njej. — Zanimala pa bo slehernega bralca, saj bo tehnika v njej razložena na kar najbolj preprost način.

Naročite se na Svet, postanite reden Svetov naročnik!

Od 3. aprila 1944 do nove odredbe velja zatemnitev od 20.30 do 6.

Kaj je novega pri naših sosedih?

Z Gorenjskega

Lep pogreb v Kranju. V cvetoči mladosti je izdihnil ob nastopu proti tolovajem član hitlerjevske mladine Janez War-muth iz Mošenj. Slovesno so ga pokopali na pokopališču junakov v Kranju. Ob odprtem grobu, okrog katerega so poleg drugih stali tudi starši, ki obklopujejo edinega, je spregovoril župni vodja hitlerjevske mladine za radovljiški okraj in so v prisrčnih besedah poslovlil od padlega.

Javno zborovanje v Trzinu je sklical pred nedavnim župan in vodja krajevnih skupin inž. von Kurz v dvorani »Na skalec«. V obsežnem govoru je obravnaval splošni položaj in posebej orisal razmere na Gorenjskem.

Zborovanje v domu stranke na Jesenicah je pred nedavnim združilo člane. Krajevni skupinski vodja Hofer je vodil zborovanje. Govoril pa je okolišni vodja iz Spitališča Zmolin o pomembnih vprašanjih. Obravnaval je tudi vojaški in politični položaj ter še posebej bojišče v Italiji.

Sestredni tečaj za žene in dekleta v Gozdu. Pred nedavnim se je začel v Gozdu šestdnevni tečaj pod vodstvom okolišne mladinske voditeljice Friedl Mayer. Tečajna so se udeležila dekleta iz okolišja St. Vid, Velikovec in Wolfsegg na Koroškem. Dekleta so se učila raznih iger in zabav, s katerimi naj bi pomagala razvedriti ranjence v bolnišnicah. Poleg tega so se vadila v petju, v ročnih delih in v sportu.

S Spodnje Štajerskega

Veliko zborovanje delovno političnega urada. Minuli četrtek je bilo prirejeno v Mariboru veliko zborovanje delovno političnega urada. Zbrali so se obratni vodje in drugi odgovorni činitelji iz spodnještajerskih tovarniških obratov. Najprej je bilo predavanje o dvigu produkcije, nakar so bile dane potrebne smernice in izrečeno priznanje, da so spodnještajerski delavci doslej v celoti izpolnili svojo dolžnost. Zvezni vodja Steindl je nato govoril o vojni in nje smislu.

Prvi večer za Spodnještajerke v Gradu je priredila ženska krajevna skupina Graz-Graben. Tamkajšnje Spodnještajerke so se zbrale in gledale skioptično predavanje, ki je kazalo slike iz Spodnje Štajerske. Hkrati je bilo predavanje pod naslovom »Kaj je domovina Nemca«. Večer je bil zaključen s petjem ljudskih pesmi.

Poizvedovanja

Našel sem denarnico z manjšo vsoto denarja. Dobi se pri Slavku Arnič, splošno štetarstvo, Tržaška 47.

Zgubljena so bila očala v »Zadružni kletki«. Kongresni trg 2. Pošten najditelj naj jih vrne proti dobri nagradi v kuhinjo »Zadružne kletke«.

Ce kdo kaj ve v Antonu Debevcu, doma iz Rakitne 8, ki je bil nazadnje konfiniran v Nolerescu (via Devincenzi 14), prov. Teramo, se prosim, da to na kak način sporoči svojem v Rakitno 8 proti primerni nagradi.

Kako so se prvotni prebivalci Novega sveta — Indijanci borili za svojo prostost, kako so se borili proti nasilnim novodošlecom iz Evrope, kako so propadali žitavi indijanski rodovi v medsebojnih borbah in v bojih s pozvedniki in glavarji. Kako je trajala ta žilava borba dve dolgi stoletji, lahko berete v

MEJAŠIH

ki so veran zgodovinski prikaz dobršnega dela indijanske zgodovine. Berite Mejaše! Nekaj sto slik krasi knjigo, ki je edinstvena na slov. knjižnem trgu.

Iz Hrvaške

Odlikovanje dr. Nardelija. Poglavitnik je odlikoval šefa civilne uprave v osvojenih Dalmaciji in na področju velikih žup Cetina, Bribir in Dubrava, dr. Nardelija z redom kralja Zvonimirja I. stopnje, ki daje odlikovancu pravico do naslova »vitez«. Dr. Nardeli je dobil to odlikovanje za zasluge, ki si jih je pridobil z obnovo hrvaške civilne uprave v omenjenih krajih.

Zagreb je lani porabil 72 milijonov kilovatnih ur električne energije. Hrvatsko področje razpolaga z velikimi vodnimi silami, ki bi jih bilo mogoče izkoristiti za pridobivanje električnega toka. Po sedanjih podatkih je dosedaj izkoriščenih samo 90.000 HP. Sem niso vštete vodne sile za pogon številnih vodnih mlinov. Te cenijo na približno 50.000 HP. Hrvatske oblasti imajo pripravljene načrte za povečano izrabo vodnih sil na Hrvatskem in sicer do 700.000 HP. Razen tega bi bilo mogoče še tudi zvišati kapaciteto sedanjih vodnih central za 95.000 HP. Razen tega bi bilo mogoče v Dalmaciji postaviti še več vodnih vodnih central s kapaciteto do 200.000 HP. Hrvatski strokovnjaki zatrjujejo, da bo Hrvatska lahko v bodočnosti pri izrabi vseh svojih vodnih sil razpolagala z nad 1.200.000 do 1.500.000 HP. Če pa pri tem upoštevamo dejstvo, da so za doseg enega milijona HP potrebni štiri milijoni ton premoga, in da znaša celotna hrvaška proizvodnja premoga v normalnih razmerah komaj nekaj nad tri milijone ton premoga, je že v teh podatkih nakazana vsa težina tega vprašanja. Ker pa da 1 in pol milijona HP letno nekaj manj kot deset milijonov kilovatnih ur, bi v bodoče lahko prišlo na vsakega Hrvata letno nekaj nad 1530 kilovatnih ur. Na ta način doseženi napredek bi dobil potreben relief, če upoštevamo dejstvo, da je Zagreb s svojimi 400.000 prebivalci porabil v lanskem letu 72 milijonov kilovatnih ur, t. j. količino, ki

odgovarja povprečni uporabi 180 kilovatnih ur na osebo.

Novi hrvaški državni minister prevzel svoje posle. Pred dnevi smo poročali, da je bil dosedanji državni svetnik in bivši hrvaški minister inž. Ivica Erko- vič znova imenovan za državnega ministra, kateremu je sedaj zaupana vsa civilna uprava štirih velikih žup s sedežem v Sarajevu. Inž. Erko- vič je bil po imenovanju za ministra razrešen dolžnosti državnega svetnika ter je že prevzel novo mesto v Sarajevu.

Spregledan častnikarjev pri japonskem poslaniku v Zagrebu. Prvi japonski poslanik v Zagrebu dr. Miura je te dni sprejel hrvaške častnikarje ter se jim je zahvalil za dosedanje delo na poglobitvi političnih, gospodarskih in kulturnih stikov med obema državama.

Poglavnik na inspekcijskem potovanju. Poglavnik NDH je v zadnjih dneh obiskal več krajev v Zagorju. Na svojem inspekcijskem potovanju se je ustavil tudi v Varaždinu. Povsod se je predvsem zanimal za škodo, ki so jo v posameznih krajih povzročili tolovaji s svojim divjanjem in ropanjem.

Graditev modernih zaklonišč v Mostarju. Prebivalci nekega mostarskega predmestja so med seboj sami zbrali en milijon kun ter jih bodo porabili za graditev modernega zaklonišča pred letalskimi napadi.

Prispevek nameščencev v Borovem za prizadeto prebivalstvo. Uradništvo in delavstvo v tovarni v Borovem je zbralo 550 tisoč kun ter je ta znesek izročilo ministru za osvojene kraje dr. Bulatu kot svoj prispevek za prizadeto prebivalstvo v Dalmaciji.

Prošnja in poziv zagrebškega nadškofa. Zagrebški nadškof dr. Stepinac je pozval vse svoje župnike in vernike, naj zbirajo živila za siromašno prebivalstvo v Dalmaciji, Bosni in Hercegovini. Prebivalstvo v teh pokrajinah trpi sedaj veliko pomanjkanje, ker so ga stalno osrečevali s svojimi osvobodilnimi akcijami komunistični tolovaji.

ČRKOVNICA

a — a — a — d — d — e — e —
c — c — f — i — i — k — m —
n — n — n — o — o — p — r — r —
r — r — s — t — t — t — t —

Os

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

. OS

Dramsko gledališče

Sobota, 1. aprila, ob 18: »Slaba vest«, Red Sobota.

L. Anzengruber »Slaba vest«, ljudska igra v štirih dejanjih. Prevel A. Benkovič. Osebe: Nagode, bogat kmet — Cesar, Cimar, njegov svak — Lipah, Stefan, veliki hlapec — Drenovec, Reza, velika dekla — P. Juvanov, Gabrova Lizka — V. Juvanov, Ožbe, voznik — Blaž, Robas, kmet na Pustem vrhu — Peček, Lena, njegova žena — Rakarjeva, Nace in Anže, njuna sinova — Raztresen in Brezgar, Miha, hlapec — Korošec, Metka, dekla — Mazovčeva, Rečiser M. Skrbinišek, scena A. Gerlovičeva.

Operno gledališče

Sobota, 1. aprila, ob 18: »Don Juan«, Premiera. Izven. Cene od 36 lir navzdol.

W. A. Mozart »Don Juan«, dvojeziška opera v 5 slikah. Osebe: don Juan — Popov, donna Ana — Heybalova, kontur — Lupša, don Oktavio — Lipušček, donna Elvira — Mlejnikova, Leporello — Betetto, Masetto — Dolničar, Zerlina — Patikova. Dejanje se godi v Sevilli v 17. stoletju. Dirigent A. Neffat, režiser in koreograf inž. P. Golovin, scena A. Gerlovičeva, kostumi J. Vilfanova.

Franciškanski oder

Nedelja, 2. aprila, ob 16: »Pastir Peter in kralj Malibane«, Bajka v štirih slikah.

Oddajniška skupina »Jadransko primorje«

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 31. marec:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji pozdrav; vmes: 7.30 Poročila v slovenščini — 9 Poročila v nemščini — 9.10 Koračnica, napovedi sporeda v nemščini in slovenščini, nato koračnica — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Koncert malega orkestra vodi A. Dermelj — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Vsa-kemu nekaj — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Glasbena medigra — 17.30 Kmečki trio — 18.45 Mladostni plamen — 19 Komorni zbor — 19.30 Poročila v slovenščini, napovedi sporeda — 19.45 Glasbena medigra — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Iz opernega sveta, polje: Ksenija Kušec, sopran, Drago Čuden, tenor, Friderik Lupša, bas — 21 Od naprava do naprava — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Mala pesem,

TEL. KINO »UNION« 22-21

Grandiozna filmska vizija iz življenja slavnega zdravnika, dobrotnika trpečega človeštva

»Paracelsus«

Werner Kraus, Mathias Wiemann, Annelies Reinhold, M. Uriei itd.

Predstave ob delavnikih: 16 in 19.15

TEL. KINO »MATICA« 22-41

Ljubljana drama iz varijetetskoga življenja. Senzacionalne atrakcije na vrvi.

»Tonelli«

V glavni vlogi: Ferdinand Marian, Winnie Markus, Mady Rahl.

Predstave ob delavnikih: 15, 17 in 19

TEL. KINO »SLOGA« 27-50

Odličen in zabaven film s zaljubljenimi in komičnimi prizori

Sanjavost mladega pesnika

ali »MALA PUSTOLOVŠČINA«

Winnie Markus, Hans Holt, Paul Kemp, Trude Marlen, Lucie Englisch, Heinz Salfner. — Režija: Jürgen von Alten.

Predstave ob delavnikih: 15, 17 in 19

Nalezljivo vnetje možganske mreže

Ker so se zadnje čase pojavili posamezni primeri nalezljivega vnetja možganske mreže (meningitis), smatra mestni zdravstveni urad za potrebno seznaniti prebivalstvo s povzročiteljem, potekom in zdravljenjem bolezni ter z zaščito pred to nevarno boleznijo, ki bi se utegnila pojaviti tudi v večjem številu.

Nalezljivo vnetje možganske mreže je težka nalezljiva bolezen, ki se pojavlja navadno samo v posameznih primerih sem in tja pa tudi v obliki epidemij. Za to boleznijo obole tako otroci kot tudi odrasli. Najpogosteje pa obole otroci do 15. leta. Bolezen se javlja najčešče pozimi in spomladi, ko je največ raznih prehladov, ki znižajo odpornost telesa in odpirajo vrata kužni klici, povzročitelju nalezljivega vnetja možganske mreže. Gošta naseljenost, slabe prehranjevalne in stanovanjske razmere močno pospešujejo okuževanje.

Povzročitelj nalezljivega vnetja možganske mreže je sila drobna, le z mikroskopom vidna klica, tako imenovani meningokok, ki se pri bolniku nahaja v gnoju na možganskih mrenah, tliči pa tudi v sluznici ust, nosa in žrela. Od bolnika se na zdrave ljudi prenaša z drobnimi kapljicami, ki se razprše pri kašljanju, kihanju in glasnem govoru. Tudi navidezno zdravi ljudje kot bacilonoze prenašajo te klice v sluznici nosa, grla in žrela ter širijo okužitev. Klica prodre v naše telo najbrž skozi nebnice, pride v krvni obtok ter povzroča gnojenje možganskih in hrbtnih mrež.

Razvoj bolezni je tak, da nekaj dni po okuženju izbruhne bolezen navadno nenadoma s splošnim nezadovoljenjem in povišanjem temperature. Pri dojenčkih se bolezen lahko pričenja s krči. Bolniki bruhajo, težijo nad neznoznimi bolečinami v glavi, vratu in hrbtu ter imajo zelo občutljivo kožo, značilna je lega bolnika, ker je glava upognjena nazaj, trebuh je vrti in spodnji udi so pritegnjeni k trebuhu. Bolnik včasih oslepi in oglušči, toda zavest navadno ohrani do kraja, kar nam olajšuje ločitev nalezljivega vnetja možganske mreže od vnetij druge vrste (zlasti n. pr. tuberkuloznega izvora), kjer prevladujeta zamračenost in nezavest. Zaneeljivo diagnozo bolezni pa nam omogoča bakteriološka preiskava hrbtnih mrež. Umrljivost je precejšnja ter dosega do 30%. Največkrat nastopi smrt že prvi teden, neredko pa se bolezen dolgo vleče in zapušča bolniku posledice.

Po zakonu moramo bolezen takoj naznaniti in bolnika čimprej izolirati, najbolje v bolnišnici. Potrebno je seveda, da spriti in tudi po bolni razkužujemo bolnikovo sobo, perilo in vse predmete, ki jih je rabil bolnik. Ko bolnik okreva, ne sme še 40 dni v šolo ali v službo. Če se hočemo ubraniti nadaljnjega širjenja bolezni, moramo biti pozorni tudi na dozdno zdrave osebe iz bolnikove okolice ter jim bakteriološko pregledati sluz iz grla in nosa za povzročitelja obolenja. Tako ugotovljene bacilonoze je treba nadzorovati ter morajo posebno pazljivo posvetiti pravilni negi in razkuževanju ust, grla in nosa. Naravno je treba bacilonozem prepovedati šolski pouk. Zlasti moramo paziti na prostore, kjer biva več ljudi skupaj, kot po internatih, vojašnicah, šolah itd.

Bolezen se zdravi z vbrizgavanjem protimeningokokovega serumu v mišice in hrbtni kanal, zadnja leta se pa prav uspešno uporabljajo še nova zdravila — sulfamid, ki bodo odstopili umrljivosti znatno znižali.

V prvi vrsti je treba skrbeti, da bolezni čimprej spoznamo. Pri vsem sumljivem primeru obolenosti pokličite takoj zdravnika! Če pride bolnik prepozno v bolnišnico, nastanejo v možganih tako hude spremembe, da jih nobeno zdravilo ne more več odpraviti.

Ob času širjenja bolezni se izogibaj tesnega stika z množicami ljudstva, ker se tam najlaže okuži!

Od 3. aprila 1944 do nove odredbe velja zatemnitev od 20.30 do 6.

Umrl sam je naš ljubljani soprog in oče, gospod

Jože Mekinda

soboslikarski mojster

Pogreb bo v soboto, dne 1. aprila t. l., ob 4 popoldne v Zal., kapele sv. Jakoba, na pokopališču k Sv. Križu. Ljubljana, dne 30. marca 1944.

ZALUJOČA ŽENA IN OTROCI

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancom sporočamo žalostno vest, da nas je za vedno zapustila naša ljubljena žena, dobra mamica, sestra in teta, gospa

Marija Mozetič

roj. Serše

soproga mest. zidarskega mojstra

K večnemu počitku jo bomo spremili v soboto, 1. aprila 1944, ob 5 popoldne v Zal., iz kapele sv. Petra na pokopališču k Sv. Križu.

Sveta maša zadušnica za blagopokoje bo darovana v ponedeljek, 3. aprila 1944, ob 7 zjutraj v župni cerkvi sv. Petra v Ljubljani.

Ljubljana, 30. marca 1944.

Globoko žalujejo:

Jože, mož

Milena, Justa, hčerki

in ostalo sorodstvo

Ne krvavi prvič naš slovenski narod

V avgustu, ko so se bili hudi boji za trdnjavo Siget, je hotel Herbert skupaj z banom Petrom Erdedom moliti sultana pri obleganju s tem, da je udiral na turško ozemlje. 29. avgusta se je zbrala pri Topuskem vojska, ki je štela 3000 konjenikov in 4 prapore pešcev. Vsa vojska je korakala proti trdnjavi Novi grad in Kostanjevica. Ker konjenica ni bila zaposlena pri obleganju Novega grada, je pustila in plenila ob Uni do Save in podeželskega sandžaka. Zlasti so se izkazali lahki hrvaški konjeniki kneza Franja Frankopana Slunjskega. Posadka Kostanjevica je hotela pomagati trdnjavi Novi grad, ki se je komaj branila pred napadi. Hotela je moliti obleganje, a je bila razpršena. Turški poveljnik v Novem gradu se je začel pogajati s Herbertom o predaji trdnjave, kljub temu, da sta bila na pomoč požeški sandžak Usrain beg s 5000 konjiki, z druge strani pa hlijanjski sandžak Holi beg z 800 janjariji in enakim številom jezdecov. Herbert ni hotel dovoliti posadki Novega grada prostega odhoda, ker Tur-

kom ni zaupal. Ko je Usrain beg prebrel Savo in se združil s Holi begom, se je bližal odločilen trenutek. Čeprav so bile njune sile večje od kršćanske vojske, so se sprejele boji. Sam Usrain beg je bil ujet in poslan v Ljubljano, kjer je bil zaprt, dokler se ni odkupil za 30.000 cekinov. Večji del turške vojske je oblegal na bojnem polju. Tudi glavni poveljnik Holi beg je padel. Kršćanska vojska je zasela obilen plen; topove, zastave, bojno oropje in pratež.

Zmago eta znala Erdedi in Herbert dobro izkoristiti. Udarila sta na Požogo, Sandžakovo mesto, in ga požgala. Oplenila sta ves okraj in mislila na povratek šele takrat, ko sta izvedela, da je Siget kljub neprimernemu junaštvu Nikole Krležkega in njegovih Hrvatov moral pasti.

Herbert je dobil za svoja vojna podjetja kmalu priznanje. Po smrti Jakoba Lamberga je bil leta 1566. imenovan za kranjskega deželnega glavarja. 22. junija 1569. je umrl tudi stari junak Ivan Lenkovič. Ob njegovi smrti so bili stanovi

soglasni, da bi mu bil najprimernejši naslednik Herbert Turjaški. Prosil so nadvodjo Karla, naj dovoli, da Herbert opravi dve službi. In res je bil do svoje smrti kranjski deželni glavar in vrhovni obmejni poveljnik.

Herbertova dolžnost je bila, da je nadziral neštivilne utrdbе od Reke in Senja pa do štajersko-ogrske meje. Skrbeti je moral, da so bila obzidja, nasipi in jarki v dobrem stanju in posadke dovolj številne in vedno oskrbovane z živim in strelivom. Obenem je moral imeti vedno pripravljeno četo, s katero bi hoteli kak napadeni postojanki na pomoč ali prestregel turške roparje, namenjene v naše kraje. Razmere pri nas tedaj niso bile najboljše in Herbert v starih spori so bili tedaj na višku. Zlasti med plemstvom se je močno širil protestantizem. Kadar koli je nadvodjo Karel zateval od stanov sredstva za vzdrževanje Krajine, so protestanti izkoristili priložnost in zahtevali kot protuslužbo verske svobodo. Zaradi takih pogajanj so se krediti marsikdaj zavlekli. Posadke pa med tem niso dobivale plače, trdnjave so niso popravljale.

V avgustu leta 1575. so na zboru v Brucku obravnavali brambo meje. Karlovi komisarji so bili prepotovani vso Krajino in njihova poročila niso bila posebno rožnata. Herbert je pristožno priznal žalostni položaj. Sam da je storil, kar je največ mogel. Tedaj so Bosanci

Boj pred Metliko 1578. po sliki na letaku »Neuwe Zeytung«, ki nam na štirih straneh popisuje grozote takratnega turškega vpada v Belo Krajino. Letak je bil tiskan menda

Najlepši biser naše zemlje

Postojnsko jamo so poznali že v srednjem veku • V minulem stoletju so odkrili skoraj vse rove • Najlepša in največja jama v Evropi

SLOVENE

31. marca 1944

13. ČETRTKOVA STRAN

Ni ga človeka, ki ne bi bil dovteten za lepote narave, pa najsi hodi le na kratke sprehode ali pa naj se zaljubi v visoke vršace, če morda celo ne sanja o sinjem Jadranu. In zato je moderna strast zadnjih 20 let — turizma. »Gora ni nora, nor pa je tisti, ki gre gor.« je postal v zadnjem dvajsetletju čisto plesniv pregovor. Kvečjemu za zgled, kako se stara modrost včasih vendarle zmoti, smo ga navajali. Res, lepote gorskih pokrajin so od nekdaj navduševale in danes v svoji bleščeči belini še mnogo bolj navdušujejo desetletnice.

Med temi, ki so se v mladih letih zaljubili v gore, pa so bili nekateri, ki so se jim kasneje izneverili. Pa ne morda iz udobja. Ne, našli so nekaj še lepšega; nekaj, kar je vredno hujših trudov in naporov; kar je še redkejše, še

torej samo ropotijo, ki jo s soncem ožarjene planine res ne potrebujejo. Pa so vedeli zakaj.

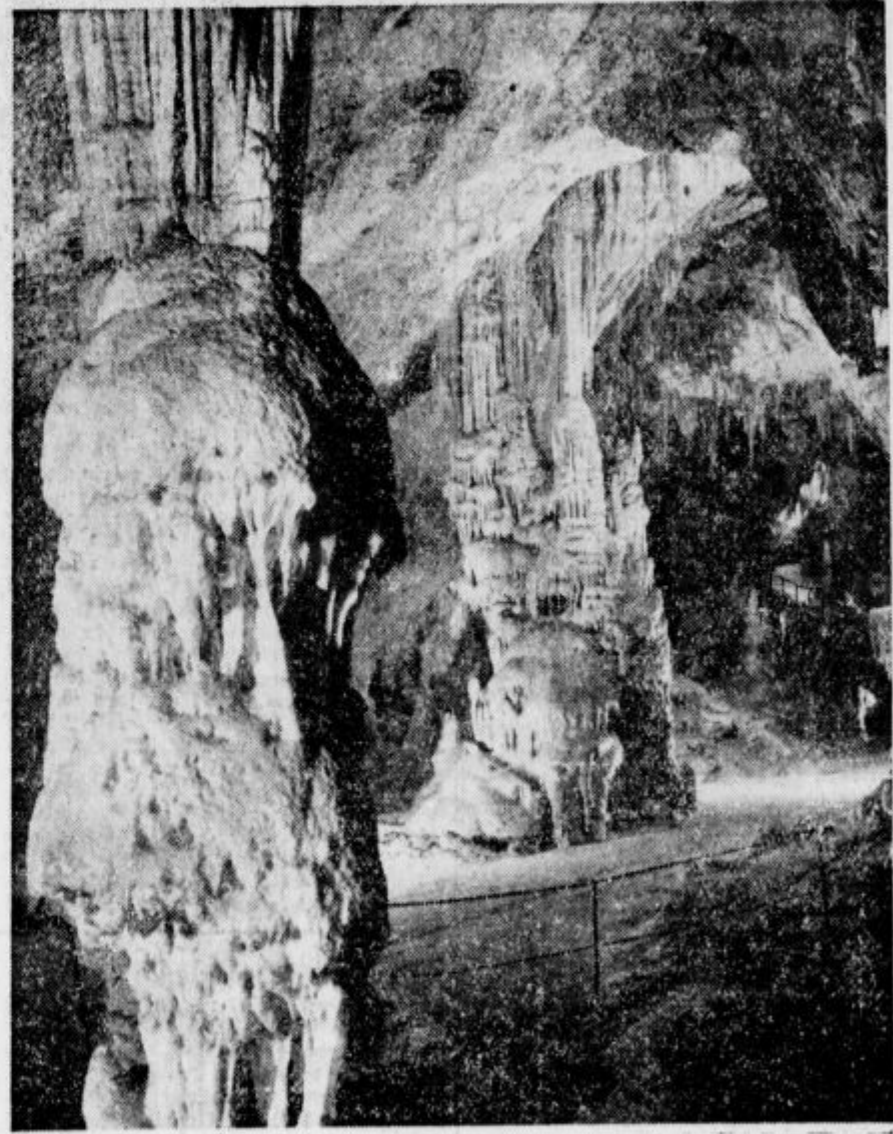
In vendar je od vseh jam, ki jih je premogel naš Kras do Javornika, nam bila končno odprta le ena. Po dolgotrajnem naporu je rajni, za lepote našega podzemlja tako navdušeni župan Perme iz Ponove vasi pri Grosupljem uredil — Županova jamo. Vse druge jame pa so svoje lepote skrivale še naprej. Le s silo in naporom si prišel do podzemskih čarov in še ti so se odkrili le prav redkim, izbranim gledalcem. Za navadnega planinca in izletnika pa nam naš Kras ni nudil nič več primerne. Kaj čudnega, če smo zato vedno šli tja proti Postojni, kjer je spala kakor Sneguljica zakleta kraljica — Postojnska jama.

leta so izboljšali pota z ograjami. Da so že zgodaj mislili na velik obisk, kaže dejstvo, da so leta 1873 začeli polagati tir za jamsko železnico in da so že leta 1884 začeli pod vodstvom tedanjega ravnatelja Globočnika napeljavati električno razsvetljavo. Seveda so bile svetilke tedaj postavljene na kandelabrih. Raziskovalna dela so medtem šla svojo pot in proti koncu stoletja so že temeljito preiskali podzemski tok Pivke, ki krene od prave jame na zahod in v večjo globino. Leta 1891 so odkrili tako imenovano Rajsko jamo, ki je danes prav gotovo najbolj čudoviti del jame, ker je še najbolj nedotaknjena in kristalno čista. Vzporedno s tem so šle raziskave v Črni jami, v Pivka jami in Ološki jami. Ološka jama je zanimiva zato, ker so jo uredili za obisk vaščani Oločani sami. Ustanovili so zadrugo. Na žalost so to jamo, ki sicer ni zvezana s pravo Postojnsko jamo, ampak le s podzemskim tokom reke Pivke, pred nekaj leti vojniki dokončno uredili, tako da je zgubila vse zanimivosti in lepote.

Do prve svetovne vojne je jama v glavnem ostala v starem obsegu dostopna za obiskovalce. V zadnjih dvajsetih letih pa je bila modernizirana električno razsvetljavo jame, ki je danes vsa preložena v kable, tako da žice ne motijo razgledov. Za vso razsvetljavo v jami so porabili 25 km močnega podmorskega kabla in skoraj 47 km manjšega kabla. V celoti je v jami lahko nameščenih 15.000 žarnic. Te številke morda še najlepše kažejo, kako ogromna mora biti jama. Med drugimi ureditvami je bila v zadnjih dvajsetih letih urejena tudi tako imenovana Rajska jama, tako da je dostopna obiskovalcem, ki prav v njej lahko od blizu občudujejo pravilni svet.

Koliko najodličnejših obiskovalcev

Nemogoče je naštet, kakšni odličniki, znanstveniki in umetniki so prišli v dobrih sto letih gledat največje čudo Evrope. Da pa je bila že pred sto leti imenitnost, maj dokaže te nekaj imen: grof Tolstoj jo je obiskal z malim Levom Tolstojem, znanim kasnejšim pisateljem, že 4. oktobra 1882. Znan dramatik Evgenij Ščibe je bil v njej leta 1882. Te dni sem imel v roki veliko, v

Im Vordergrund der »Brillante«. — Znan kapnik »Brillante« v ospredju. Prav na desno zadaj se vije pot na pobočje Kalvarije.

lan Obrenovič, pod njim pa je otroška pisava zapisala Alexandre. Tudi kitajski, japonski knezi so vpisani v spominski knjigi. Evropski vladarji pa skoraj vsi. Vsi so s svojim podpisom nekako priznali sloves Postojnske jame. Romunska kraljica in pesnica Carmen Sylva

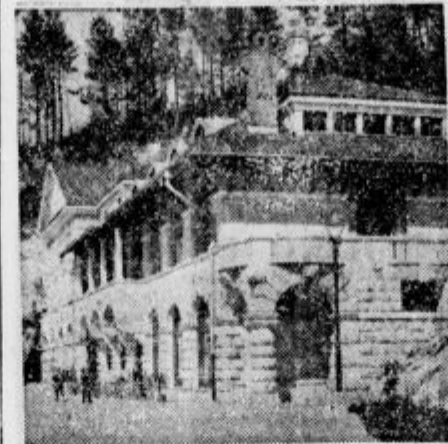
pa je zapisala pod svoj podpis še verz, ki pravi: »Tudi pod zemljo ima pravljica svoje kraljestvo!« Pa pustimo odličnike. Sto let hodijo že z vsega sveta gledat ta biser slovenske zemlje in v mirnih časih je na leto v njej okrog 200.000 obiskovalcev.

Kaj bi govoril - videti je treba

Rajni ravnatelj Postojnske jame Andrej Perko, ki se je od svoje ljubljenske posloval za vedno leta 1941, potem ko je skoraj vse razdobje tega stoletja bil povezan z usodo Postojnske jame, kateri je načeloval desetletja, je napisal zanimiv in razsežen vodič po jami. Drugi sodelavci so ga še izpopolnjevali in je danes natisnjena že peti izdaja. In vendar moram priznati: Videl sem jamo, pa mi vendarle vodič niti zdaleka ne more pravilno prikazati ničesar, kar sam še nisem videl. Pravilni svet, ki ga je ustvarila Postojnska jama, je nekaj tako svojrskega, navadnemu zemljanu, navajenemu na tlakovano cesto in izhojeno stezo nekaj tako izrednega, da se ne more načuditi, ko prvič stopi v podzemski svet! »To sem si pa mislil čisto drugače!« to je navadni odgovor gledalca, ki se spominja pripovedovanj drugih, potem ko sam gleda. V jami se neprestano menjajo prizori, prelivajo se na kapnikih barve, zdaj pa zdaj pa prevzemajo gledalca močnejši pogledi na ogromne dvorane, silne oboke. Toda prav gotovo nikjer na svetu ni bolj mo-

gočnega pogleda, kakor v srcu Postojnske jame na tako imenovani Kalvariji: okrog 40 m visokem griču, ki je ves posejan s kapniškimi orjaki, med katerimi mnogi leže prevrnjeni, kakor da bi kdo posekal gozd. Še 20 m nad vrhom Kalvarije se pne kameniti obok, ves prekrit s sigastimi tvorbami, visečimi kapniki. Velikanski je prostor, čudovit je razgled, ki se odpira gledalcu. Odhajajoč od tu se zdi vsakemu, da druga čudesa, ki jih je še pred nedavnim občudoval v jami, niso več tako lepa, ne več tako močnega.

Dandanes ima Postojnska jama bolj malo obiskovalcev. Prihajajo pa vendar, strme in občudujejo, kakor so strmeli njihovi predniki pred sto leti. V srcu slovenske zemlje se je odprla školjka in pokazala biser. Ta biser je bil od nekdaj največji ponos, pa tudi največji kras sinjega orla, ki je držal grb vojvodine Kranjske. Prav gotovo je, da bo ta biser tudi v bodoče največji ponos slovenske zemlje. H. J.

Das Verwaltungsgebäude mit dem Bahnhof. — Upravno poslopje, v tigar notranjosti je tudi kolodvor jamske železnice.

rdeče usnje vezano knjigo z velikimi zlatimi pretiski, med katerimi se je še najbolj odražala letnica 1856. Bila je to spominska knjiga za vladarje in kneze — obiskovalce jame. Na prvi strani je na ogromnem listu papirja videti krepki podpis Franca Jožefa, avstrijskega cesarja, in pod njim lični podpis Elizabete. In potem se vrste v knjigi stran za stranjo množični z vseh vetrov. Leta 1883 se je vpisal na posebni strani Mi-

Besucher - Landeswehrmänner bewundern die Paradiesgrotte. — Obiskovalci - domobranci občudujejo lepoto Rajske jame.

Die sogenannte Vorhölle unter dem Kalvarienberg. — Tako imenovani predpekkel pod Kalvarijo.

čudovitejše. Da, največ izmed ljubiteljev planin so se in se še danes oglašajo tisti redki jamarji, ki z vrhov odhajajo nazaj v kraško nižavo in od tod ekozi najbolj nedostopne špranje v podzemsko kraljestvo nedoumljivega Krasa. Za te jamarje pa je menda še danes ostal v veljavi tisti pregovor: Gora ni nora... Vsaj tako je govoril ljudski glas, kadar so jih opazovali na ljubljanski postaji, kjer so, olovorjeni kakor mule, odhajali na »podvigec« pod zemljo in vlačili s seboj poleg običajne opreme še jeklene lestvice, acetenke, čolne,

Danes se nam je podzemsko kraljestvo, ki ga je v stolisotih ali celo milijonu let ustvarilo delovanje voda, stekajotih se končno v Ljubljano, že mnogo bolj približalo. Prav zaradi tega pa bi bilo prav, da se vsaj malo seznanimo z jamo, ki jo je zadnjih dvajset let videlo vse premo Slovensce; z naravnim čudom, o katerem zlasti mladina ne ve skoraj ničesar, čeprav bi morala biti kot prvenstvena ljubiteljica naravnih lepote še najbolj vpeljana v skrivnosti največjega Stvarnikovega daru, ki ga premore slovenska zemlja.

Postojnska jama ni od včeraj

Eno največjih naravnih čudes je postala Postojnska jama že v minulih stoletjih, ki so bila najbolj plodna za delo naravoslovcev. Bila je velika uganka skozi stoletja in vedno so jo imenovali v eni sapi s presihajočim Cerkniškim jezerom. Čeprav tedaj ljudje niso poznali vse jame, ampak le njen prvi del, kjer v velikanski dvorani izginja po kratkem teku v ozki soteski Pivka neznano kam med kamnite skale, so naravoslovec popolnoma pravilno videli v tem pojavu neko sorodnost s Cerkniškim jezerom. Zato so za oba pojavi tudi domnevali medsebojno podzemsko zvezo. Da je bila že za ljudi v srednjem veku zanimiva, dokazujejo v manjšem rovu, nedaleč od vhoda, vpisana imena z letnicami. Tam so še v prejšnjem stoletju mogli razbrati najstarejšo letnico 1213, kjer je poleg dveh kratke tudi dvojni križ oglejskega patriarha. Cela vrsta letnic, vrezanih v kamnito steno, kaže, da so jamo obiskovali tudi v 14., 15. in 16. stoletju. S 17. stoletjem napisi

tam prenehajo, pozabili so na to jamo starih napisov, na Postojnsko jamo pa seveda ne. Postajala je vedno bolj znamenita. Naravoslovci in pisatelji so pisali o njej in razpravljali o tem, tedanjemu znanstvenemu svetu edinemu znanemu primeru kraške podzemne jame s ponikajočo vodo.

Kar pogledajo može, ki so se v sivi davniini že zanimali za Postojnsko jamo in tudi pisali o njej. Že v začetku 16. stoletja je na vipavskem gradu rojeni Sigmund von Herberstein povabil nemškega znanstvenika, da naj si ogleda to čudo. V letih 1668 do 1673 je angleški zdravnik E. Brown prepotoval naš Kras in tudi pisal nekaj o Postojnski jami. Še največje priznanje pa je dal jami zaslužni Valvasor. Večkrat je sam obiskal Cerkniško jezero in Postojnsko jamo. Seveda sta med raziskovalci Postojnske jame tudi zaslužni Gruber in pa Hacquet, ki sta oba obdelala jamo v svojih sestavkih.

Kako so odkrivali podzemskie tajne

Šele 19. stoletje je napravilo iz jame to, kar je danes. Privedo je do vseh odkritij, ki sestavljajo območje današnje Postojnske jame. Ob začetku minulega stoletja so poznali vedno le veličastno dvorano ob vhodu, kjer je na dnu šumela Pivka. Zanimanje za jamo pa je seveda z napredujočim splošnim poznavanjem naravoslovja le še naraščalo in tako je prišlo končno pred dobrih sto leti do novega odkritja. Na binkoštno nedeljo leta 1818 je eden izmed delavcev, ki so pod vodstvom nekega inženirja pred nedavnim postavljali most čez reko Pivko v jami, šel pogledat po nasprotnem bregu po strmih stenih navzgor. Bil je to neki Luka Čeč, ki je bil tudi vodnik v jami. Srečno je preplezal strmo steno in zginit izpred oči tovarišem. Pol ure so ga čakali, ko je prikril nazaj ves navdušen: »Odkril sem paradiz!« In v resnici je tedaj odkril prvi del sedanje Postojnske jame.

V naslednjih letih so raziskovalci prodrli hitro naprej v glavnem v vse najbolj znane predele Postojnske jame. Leta 1832 so odkrili še tako imenovano tribarvno jamo. Razumljivo je, da je postala jama po Čečevem odkritju kmalu važna za postojnsko občino, ki jo je vzela v upravo. Leta 1848 je pa prevzela s posebnim zakonom jamo država in jo proglasila za svojo last. Leta 1856 so v stranskem odcepu jame, ki je sedaj imenuje Srednji rov, napravili 15 m

dolg prehod, ki je omogočil krožno pot po najlepšem delu jame. S tem je bila glavna Postojnska jama, kakršna je danes pod imenom stara jama, prehodna. Seveda ne tako enostavno, kakor je to danes, ko se vanjo lahko obiskovalce zapelje z motornim vlakom v lahkih čevljih kakor na sprehod po lepo posuti stezi. Tedaj je bilo treba za vsak obisk spretnih vodnikov in obisk jame je zahteval kar cel dan. Plezati je bilo treba čez kamenite klade, vlačiti s seboj vse jamsko opremo. Angleži, ki so v minulem stoletju kaj radi obiskovali jamo, so ponekod celo jahali na tovrstnih oslih. Bili so že tedaj navajeni na udobje in so si na posebnem mestu v jami redno kuhali obode. Zato je temu mestu še danes ostalo staro ime — angleška kuhinja. Seveda pri vseh teh obiskih niso posebno pazili na jamske lepote. Marsikak kapnik je padel, koliko je bilo razbitih zgolj iz razposajenosti in prešernosti. Ogenj in dim sta tudi storila svoje. Prav tako kadeče se smolnate bakle, ki so kar bruhale saje po dvoranah jame. Nič ni čudnega, če je jama zato marsikje zgubila svoj bleščeči sijaj in da ni več tako snežno bela in lesketajoča se, kakor se je odkrila Luku Čeču pred sto leti.

Z letom 1856 se je začelo novo razdobje v zgodovini jame. Tedaj so jo že uredili vsaj toliko, da je bil možen obisk do veličastne Kalvarije. Naslednja